

Chakoten

Dansk Militærhistorisk Selskab

Velkommen bog om faner og estandarter

Ny bog om faner og estandarter i Den Danske Hær af seniorforsker ved Tøjhusmuseet Karsten Skjold Petersen.

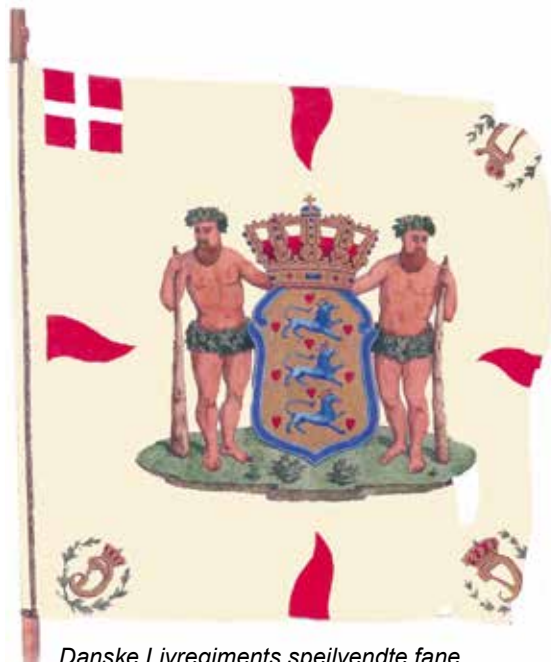
Karsten Skjold Petersen (KSP) er kendt af mange medlemmer i kraft af adskillige velkrevne artikler i Chakoten igennem årene. Nu har han skrevet en udmærket lille 80 siders indføring i emnet faner og estandarter bl.a. baseret på de såkaldte fanebøger, der består af 5 små sorte bøger indbundet i kvartformat, som opbevares i Tøjhusmuseet.

Bogen, som er illustreret med en række af de meget smukt tegnede faner, som findes i fanebøgerne, opfylder givetvis et behov hos mange militærhistorieinteresserede. Der er ikke meget litteratur om danske

faner og slet ikke i form af en samlet præsentation. Den seneste bog må være Helge Bruuns bog på 240 sider: "Dannebrog og danske faner gennem tiderne", der udkom i 1949. Der er heller ikke megen forskning af faner og estandarter, som i øvrigt må karakteriseres som et særdeles vanskeligt område.

KSP har valgt at dele sin bog op i følgende afsnit: Indledning, Typologi, Betydning og brug, Faneed og fanesving, Fordeling og fysisk form, Tøjhusmuseets samlinger, Nøgleår, Litteratur og Noter.

Under typologi beskrives formerne for faner i kategorierne

Danske Livregiments spejlvendte fane nr. 157 som de gamle, pensionerede stabssergenter tegnede den. I bogen anføres det, at approbations-tegningen ikke blev fulgt så nøje, idet man tilføjede to vildmænd som skjoldholdere og spejlvendte de kongelige monogrammer. Det var stabssergenterne, der sørgede for spejlvendingen af symboler og kongelige monogrammer for 120 år siden.

Tøjhusmuseets fane nr. 157 retvendt. Den tegnede fane bragt i overensstemmelse med den approberede fane på under et minut i et moderne fotoshop-program. Løverne i skjoldet og monogrammerne vender korrekt. Vildmændene som skjoldholdere havde fanerne haft siden Frederik 5., og dermed var der vundet hævd på vildmænd som skjoldholdere, så dem er der intet usædvanligt ved.

Foto og photoshop af Finn Hillmose.

Kronprins Frederik iført generalsuniform med Danske Livregiment eksercerende til venstre, og til højre er Livregimentets fane skødesløst lagt over en tromme, svarende nøje til Tøjhusmuseets nr. 157. Alle tre synlige monogrammer er retvendte og dermed er mindst et monogram fra den anden side af fanen, så det kan konkluderes at ingen monogrammer er spejlvendte. Og pudsigt nok er netop denne fane, det eneste gode maleri vi har af en fane fra hele Napoleonsperioden.

Billedet er malet ca. 1804 af Adam Mogens Wenzel von Haffner (1774-1844) og hænger på Rosenborg i Frederik 6.'s rum.

Infanterifaner, rytterstandarter, kvartermærker, paukefaner, trompetfaner og lanseflag. Under afsnittet betydning og brug kommer KSP ind på fanernes rolle i form af troskabsed til fanen, fællesskabsfølelse, opbevaring af fanen, fanens placering som samlingspunkt på slagmarken, det gradvise ophør af faner på slagmarken som følge af ændret taktik og det ikke uvæsentlige spørgsmål om hvem der skulle bære fanen. I forbindelse med edsaftæggelse beskriver KSP detaljeret, hvorledes de to ceremonier faneed og fanesvingning anvendes.

Fanedug og fanespyd

I afsnittet om fordeling og fysisk form, som er bogens længste, beskrives i detaljer fanedugen, fanernes størrelse, stængerne og fanespyddene, og hvorledes fanerne var fordelt på enheder som kompagnier, eskadroner, bataljoner og regimenter, og hvorledes dette ændredes i takt med historiens gang. Afsnittet rummer også mange beskrivelser af, hvorledes faner og estandarter blev ændret gennem tiden og under forskellige konger og reglerne for fanernes farver.

Under Nøgleår listes en række centrale årstal for ændringer i de danske faners historie. Litteraturlisten over faner og forhold med relationer til faner er lang. Der er tale om speciallitteratur om meget specifikke faner og tider i historien.

Flere af de 62 noter er faktisk ganske interessante, og i den sidste note, nr. 62, præsenteres vi for to gamle, pensionerede stabssergenter R.H. Jørgensen og C.V.H. Blomberg, der i perioden 1892 til 1901 tegnede de 241 danske faner, som findes i de 5 fanebøger. Det har for en del år siden forlydt, at mange af tegningerne var baseret på glaspladenegativer. Det må antages, at stabssergenterne kom

til at vende et fåtal, hvorved tegningerne blev spejlvendte. Det er uklart, om det er den rigtige forklaring, men det er et faktum, at op mod 10 faner blev tegnet spejlvendt. Stabssergenternes 120-årige lumske fælde kan KSP takke for, at han på side 39 i bogen bringer et spejlvendt billede af fane 157 fra 1785. Og hvordan kan jeg så vide det?

Spejlvendte faner

Det er en lang historie, men jeg skal gøre den kort. For nogle år tilbage fik jeg og vores layouter Finn Hillmose lov til at fotografere de 241 faner i fanebøgerne. Formålet var at få mulighed for at bruge nogen af illustrationerne til artikler i Chakoten. Senere har jeg delt resultatet med vort medlem Jørgen Koefoed Larsen, som forsker i faner. Efter at have gennemgået materialet, udarbejdede han et 6-siders A4 papir med kommentarer og rettelser. En af de ting, Jørgens skarpe blik havde fanget, var at op mod 10 af fanerne i fanebøgerne var spejlvendte. Symboler bl.a. i form af løver skal som hovedregel altid have hovedet til venstre og bagdelen til højre. Fane nr. 157 i bogen har, som det ses på billedet, hovedet til højre og bagenden til venstre og de kongelige navnechifre spejlvendt. En så pedantisk person som kronprins Frederik ville have betragtet det som majestætsfornærmelse at vende rundt på de nationale symboler. Så når løverne vender den gale vej, er det stabssergenterne, der har været på spil. Se i øvrigt Adam Mogens Wenzel von Haffners billede af kronprins Frederik og Danske Livregiments fane nr. 157.

Det forekommer afslutningsvis helt naturligt at pege på, at bogen savner et lille afsnit om heraldikkens symboler i de danske faner og deres betydning for at bestemme fanernes tilhørsforhold og bedømme om de er spejlvendte. Med et sådant afsnit ville KSP aldrig være faldet i stabssergenterne gamle fælde. Han er imidlertid ikke den første, der er faldet i fælden. En lang række bøger har i den 120 år lange periode gengivet de omkring 10 faner spejlvendt, uden at nogen har reageret. Denne gang er så forhåbentlig sidste gang.

Den kongeligt approberede tegning af den nye fane for danske livregiment med det nationale symbol, tre løver og ni hjerter og de kongelige monogrammer i hjørnerne. Løverne vender korrekt hovedet mod venstre og bagdelen mod højre og monogrammerne er retvendte.

Karsten Skjold Petersen:
Faner og estandarter i Den Danske Hær.
Udgivet af Tøjhusmuseet 2017.
79 sider.
129 kr.

Chakoten

INDHOLD

- 2** *Claus Mogensen:* Velkommen bog om faner og estandarter.
- 4** *Claus Mogensen:* Tyske kanonfundamenter ved Dueodde.
- 6** *Hans Christian Wolter m.fl.:* Danish Infantry of the Line and Light Infantry 1802-1814. Part Three.

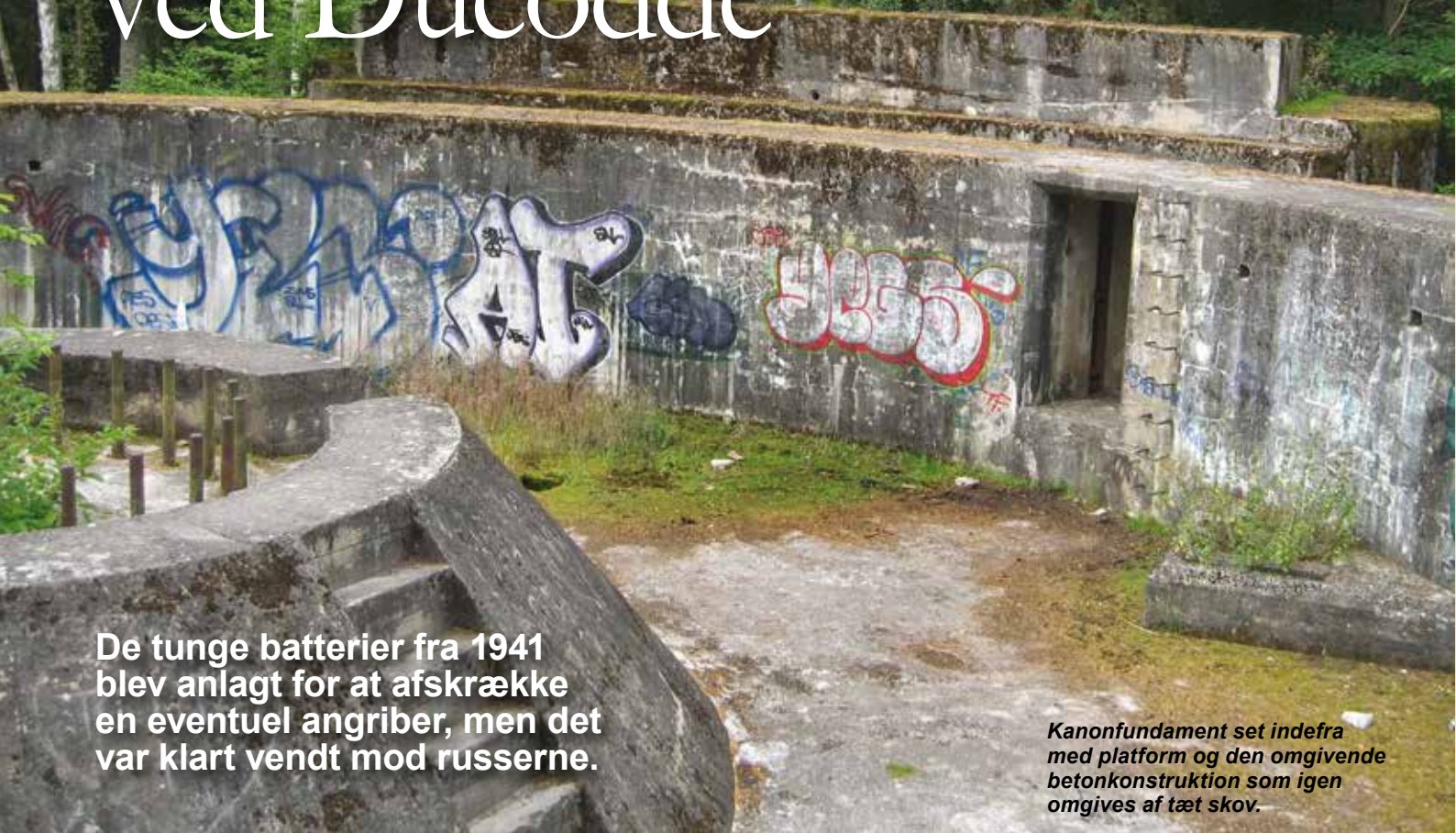

- 16** *Rasmus Wichmann:* På sporet af den danske hær i Irland. Første del.
- 23** *Jens Kristian Boll:* Et behageligt, håndterligt hovedværk. Om den preussiske hærs historie.
- 24** Mindeord for Ib Henrik Vilhelm Johansen.
- 25** *Siden sidst:* Den lille korporal.
- 25** Årets generalforsamling.
- 26** *Siden sidst:* Fusiliers de Marine
- 27** Mødekalender 2017.
- 28** Figurer fra årskonkurrencen 2016.

Forsiden:
Reenactment af Slaget ved Boyne.
Læs mere side 16-22.

Tyske kanonfundamenter ved Dueodde

De tunge batterier fra 1941 blev anlagt for at afskrække en eventuel angriber, men det var klart vendt mod russerne.

Kanonfundament set indefra med platform og den omgivende betonkonstruktion som igen omgives af tæt skov.

Der er andre store bygningsværker på Dueodde end fyrtårnet. Godt skjult af sand og skove som et minde om en svunden tid og overmalet med graffiti ligger to store halvfærdige kanonfundamenter. De har samme dimensioner som Hanstholmbatterierne, og er med tilhørende betonbunkers opført af tyskerne under 2. Verdenskrig.

De ligger i et tætbevokset sommerhusområde, og det er muligvis forklaringen på, at de ikke er sprængt væk. De er ikke så svære at finde, selv om de i tidens løb er blevet temmelig overgroede. Især det ene er i kraft af det tætte løv godt kamoufleret, faktisk så godt at man næsten ikke kan se det, før man står lige ved siden af det.

Stilheden i området, den tætte bevoksning, og de store, dystre, overbegroede betonkonstruktioner skaber en ganske speciel mystisk atmosfære, som godt kan få en til at føle sig lidt utryg.

Af Claus Mogensen

Dueoddebatteriets historie

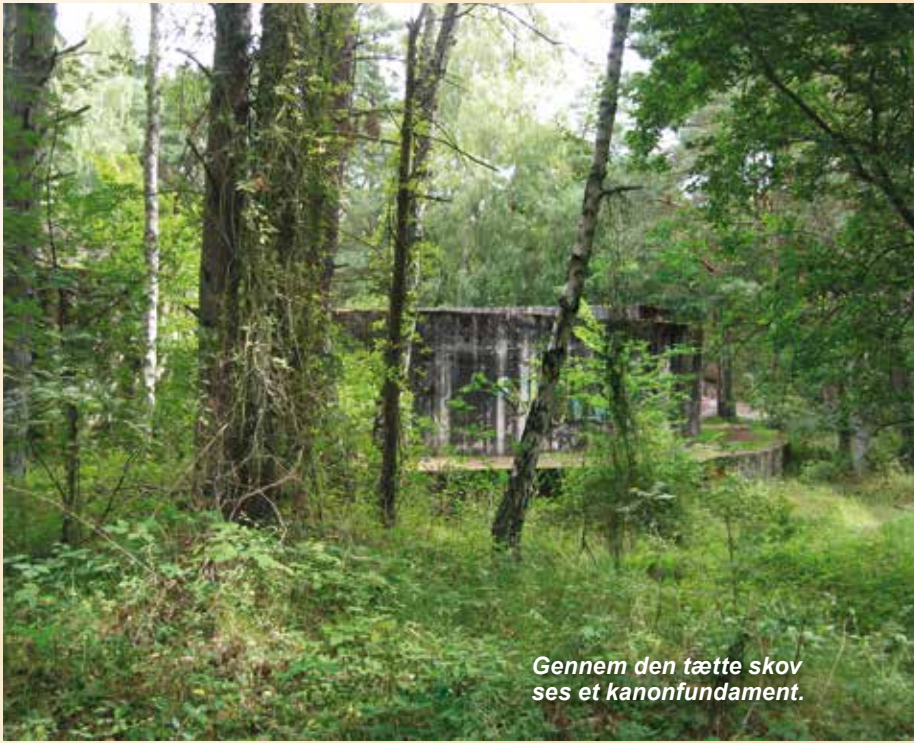
Ved et møde i Seekriegsleitung den 28. september 1940 omtales anlæg af tunge batterier i Østersøområdet. Hitler var nemlig trods den tysk/russiske ikke-angrebspakt yderst mistroisk indstillet over for Sovjetunionens hensigter netop i Østersøen.

Formålet med de nævnte batterier var at støtte egne stridskræfters operationer og at besværliggøre modstanderens bevægelse mod den tyske kyst og Danzigbugten. Med henblik på at afskrække en eventuel angriber – og for at få øget artilleribeskyttelse af eget område – ville et tungt batteri på Bornholm være ønskeligt. Af Seekriegsleitungs dagbog af den 28. september fremgår, at der skal opstilles et tungt batteri på 4 stk. 38 cm kanoner på Hanstholm, og at der skal forberedes fundamenter for tunge pjecer på Bornholm.

Allerede den 4. oktober befaler Føreren, at der skal opstilles to tunge

batterier på Bornholm. Den 6. november foreligger en rekognosceringsrapport udarbejdet af tyske officerer. Man havde fra tysk side med forsæt undladt at orientere den danske regering om befæstningsplanerne. Bornholms amtmand, von Stemann, kom dog hurtigt under vejrs med byggeforetaget ved Dueodde og det mulige batteri bag Hammerknuden. Der var tale om anlæg, der var klart vendt mod russerne.

Batteriet var beregnet til at skulle koste 20 mio. kroner. Som en del af den tyske planlægning skulle der indsættes 1.200 mand fra Organisation Todt, det tyske militærs ingeniørenhed, som var berygtet for at anvende tvangsarbejdere. Ved indgriben fra dansk side undgik man denne invasion af arbejdsmandskab. I begyndelsen af november blev indsat et tysk Festungspionierkompanie, og hele projektet blev ledet af Festungsbaustab Bornholm, hvori indgik et civil tysk entreprenørfirma,

Gennem den tætte skov ses et kanonfundament.

Turistkortet over Dueodde-området. De to kanonfundamenter ligger ved to små sideveje til Dueoddevej på hver side af Skrukkegårdsvejen, hvor fundamenterne er betegnet som bunkers. Der er ingen afskitning.

Betonplatformen der skulle have båret et pansertårn med en 38 cm kanon.

Overbegrøet kanonplatform.

der antog et antal danske entreprenører med dertil hørende stab af danske håndværkere. Byggearealet havde en størrelse på 50,2 hektar.

Beskrivelse af Dueoddebatteriet

Ligesom ved Hanstholm drejede det sig om 38 cm reservekanoner fra "Bismarck" og "Tirpitz". Kanonrørene er ca. 19 meter lange og vejer 110 tons. Kanonrøret monteres i et særligt 50 mm pansertårn, som indeholder de skydetekniske installationer og har en samlet vægt på 540 tons. Som underlag for tårnet skulle tjene en stor betonkonstruktion. Besætningen ville være på 1 officer, 1 feldwebel, 6 underofficerer og 78 menige.

Materialebehov og transport

Til hvert af de fire anlæg skulle anvendes: 6.560 kubikmeter jernbeton, 9.000 kubikmeter grus, 2.550 tons cement og 480 tons rundjern. De store transporter

af byggematerialer fra bl.a. Hammeren greb i slutningen af 1940 og i begyndelsen af 1941 alvorligt ind i mange bornholmers hverdag. Jernbanen blev nemlig i stort omfang båndlagt til militære formål. Der blev arbejdet på højtryk. Fire togstammer gik hver dag i pendulfart mellem henholdsvis Sandvig-Rønne og Rønne-Balka Station.

Imidlertid skete der visse ændringer i den udenrigspolitiske og strategiske situation. Det tyske behov for med tungt artilleri at kunne spærre Østersøområdet af gled noget i baggrunden, da man planlagde invasionen i England.

Invasionen af England måtte imidlertid udsættes, da Luftwaffe ikke kunne skabe de nødvendige forudsætninger for en heldig gennemførelse. Hitler besluttede sig derfor til at slå Rusland først, og så senere tvinge England til overgivelse. Set i lyset af Hitlers planer om angrebet på Rusland i juni 1941 er det klart, at batteriet på Dueodde var uden mening.

Byggearbejderne på Dueodde indstilles

Den 4. februar 1941 kl. 11.50 indløb til Baustab Bornholm et telefonsignal fra Oberkommando der Kriegsmarine. Arbejderne på Bornholm skal indstilles, de skal ikke ophøre pludseligt, men gradvist gå i stå. Der vil ikke blive tilført yderligere forsyninger. De store mængder byggematerialer, der var ophobet i selve batteristillingen og ved Balka station, blev nu samlet sammen og i hovedsagen overført til lignende byggeri i Norge. De to kanoner, der var på vej til Bornholm endte i stedet i Hanstholm, hvor de sammen med en lang række andre kanonbatterier i Frankrig, Holland, Belgien, Danmark og Norge indgik i Hitlers Atlantikwall i en klart defensiv rolle.

Kilder:

Bornholms militære domiciler, Østre Landsdelskommando, Ringsted 1985
Bornholm kort og godt, Destination Bornholm ApS og Bornholms Tidende 2016.

Danish Infantry of the Line and Light Infantry

1803-1814

The Perry Achievement

Part 3

Alan Perry has designed a series of metal figures of Danish-Norwegian infantry from the Napoleonic era.

Wargaming with Danish and Norwegian forces 1803-1814

Wargamers apply different rules set and different ways to represent units/armies. In the following are offered some general notes to consider when using and forming Danish and Norwegian wargame forces from 1803 to 1814, as several facts have to be considered to represent them in a correct way, to correspond to different set of rules.

Further, some comments regarding Danish and Norwegian forces in Black Powder and General de Brigade, and the new Sharp Practise 2 are provided.

The Danish Army

Danish infantry fought in line, just like the British, but in 3 ranks as Danish units were always closer to full strength at 800 (British should have had 1,000 – 1,200 men, but mostly had only 5-600, so the "2 deep" line emerged naturally. And so did the French from October 1813 onwards, which has passed almost unnoticed).

Both jaegers and grenadiers can skirmish (grenadiers can also be held back as a reserve or used to lead an attack). But as nearly all soldiers had 2 years of basic training + wartime service, so musketeers too had basic skirmish training. Any company could form a skirmish line for the battalion by deploying its

third rank after the Prussian norm. By doing so the battalion did not "shorten the line" by deploying a complete company!

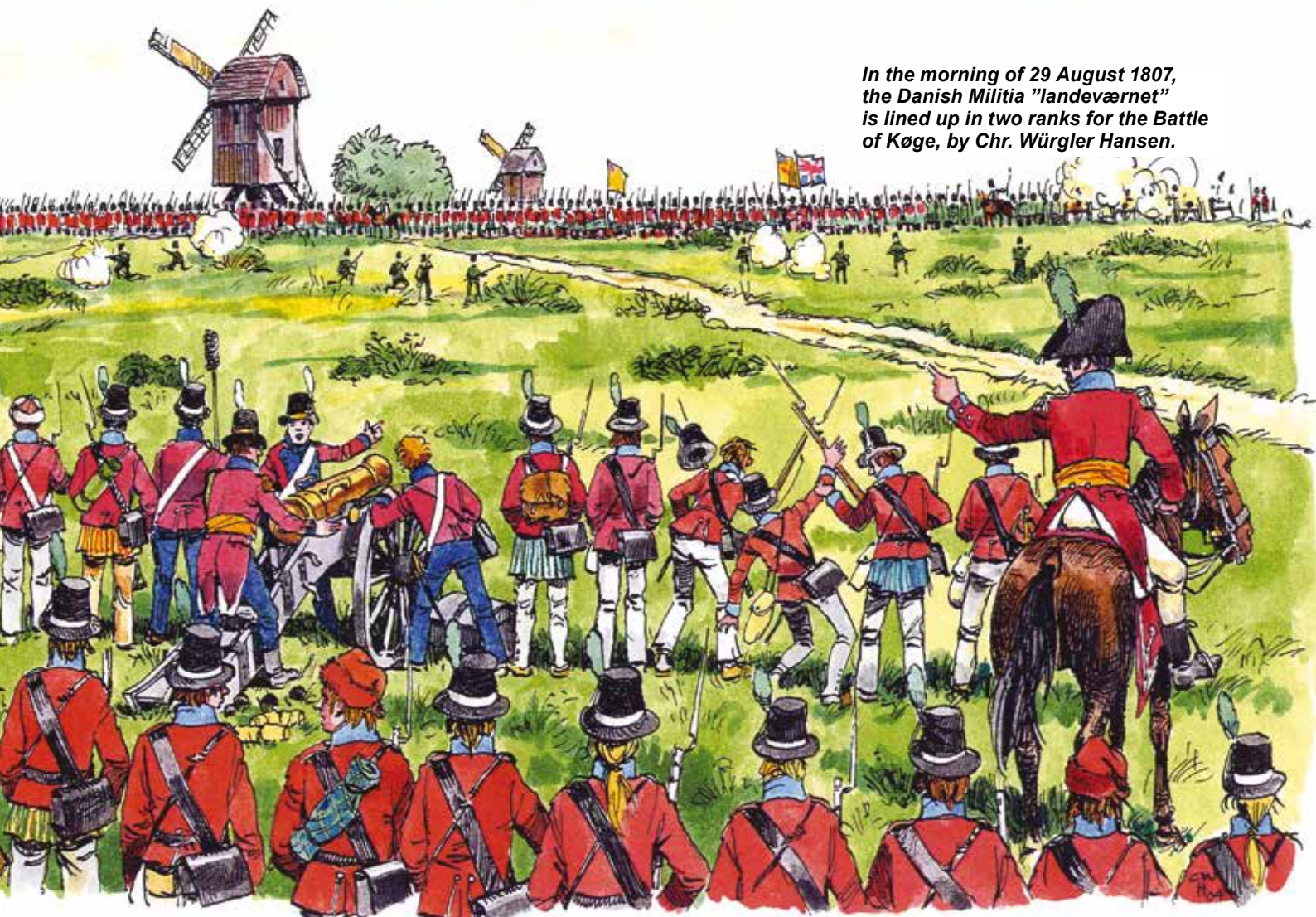
Danish infantry units fought/marched in line in battle - but marched normally with two companies abreast and one company in march column on each flank ("Line with refused flanks"). In this way the battalion could quickly form a full line or form a square. This formation could also march at the same speed as a column formation.

The second line/reserve normally stood in column with company front, but would if in line of fire also change to "Line with refused flanks" or to line if needed. Danish infantry (not Norwegian) was equipped with mainly M 1794 muskets (50,000 made), which had conical ramrod that did not need to be turned when used, and a self-priming pan. Further it had a screen at the pan to protect the eyes of the soldier standing to the left, so everyone could better aim when firing in line. A quick lock bayonet attachment, so a bayonet could be mounted in seconds, was also found. In 1807-1810 a new model Musket (M 1807) added a new "inside" lock which was very simple to maintain, but more importantly, was very resilient to damp and water, so the muskets could also be used in rain (30,000 made).

The terrain in Denmark and Sch-

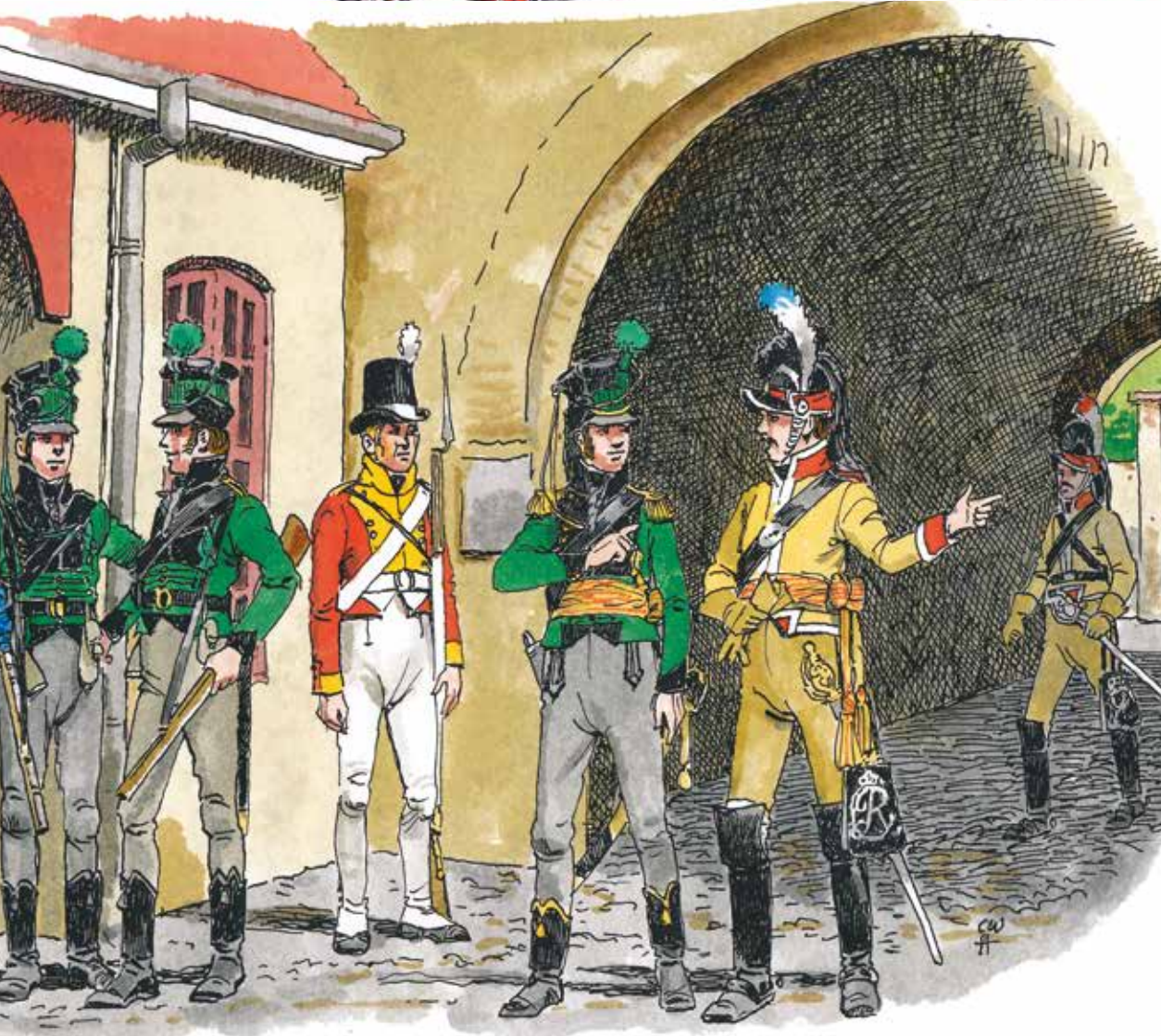

In the morning of 29 August 1807, the Danish Militia "landeværnet" is lined up in two ranks for the Battle of Køge, by Chr. Würgler Hansen.

By Hans Chr. Wolter

This article has benefitted considerably from very qualified assistance from **Mr. Jørgen K. Larsen and Mr. Ole Thureholm.**

Privates and an officer of Kongens Livjæger Corps, Musketeer as sentry from Danske Livregiment and private and officer of Kongelige Livgarde til Hest in the Copenhagen Citadel in 1807, by Chr. Würgler Hansen. It certainly looks like a major challenge to convert the Perry figures into the light infantry of Kongens Livjæger Corps.

Danish Infantry of the Line and Light Infantry 1803-1814

leswig-Holstein was mainly cultivated, broken and of a closed nature. Without room for larger formations the brigade was the main fighting formation. This was an all arms "battle group" so to speak, with normally 4 infantry battalions, a light battalion, and a cavalry regiment. Until 1808 8 regimental 3-pdr guns were a part of the brigade. From then on a full 10 gun 3 pd. "mounted battery" was part of the brigade. A mounted battery was akin to an Austrian cavalry battery, with all gunners mounted on guns and wagons. Beside this would normally be found an "Avantgarde" of light troops, a cavalry brigade of heavy cavalry, and finally an artillery reserve of 6-pdr field guns.

This was obviously not a weak force. Strong in both defence and attack, and the large amount of light infantry and close rank firepower, combined with long training, are the major assets of the infantry. Cavalry is well mounted and armed and aggressive in tactics. Perhaps artillery at first glance forms the weakest part, but it is generally manoeuvrable and there is normally plenty of it. Gunners are also well trained and will if needed fight until overrun.

But as a small army in size, it was probably best suited for the defence of Denmark, not for war on a European battlefield – it would not endure for long, but probably give a good account of itself!

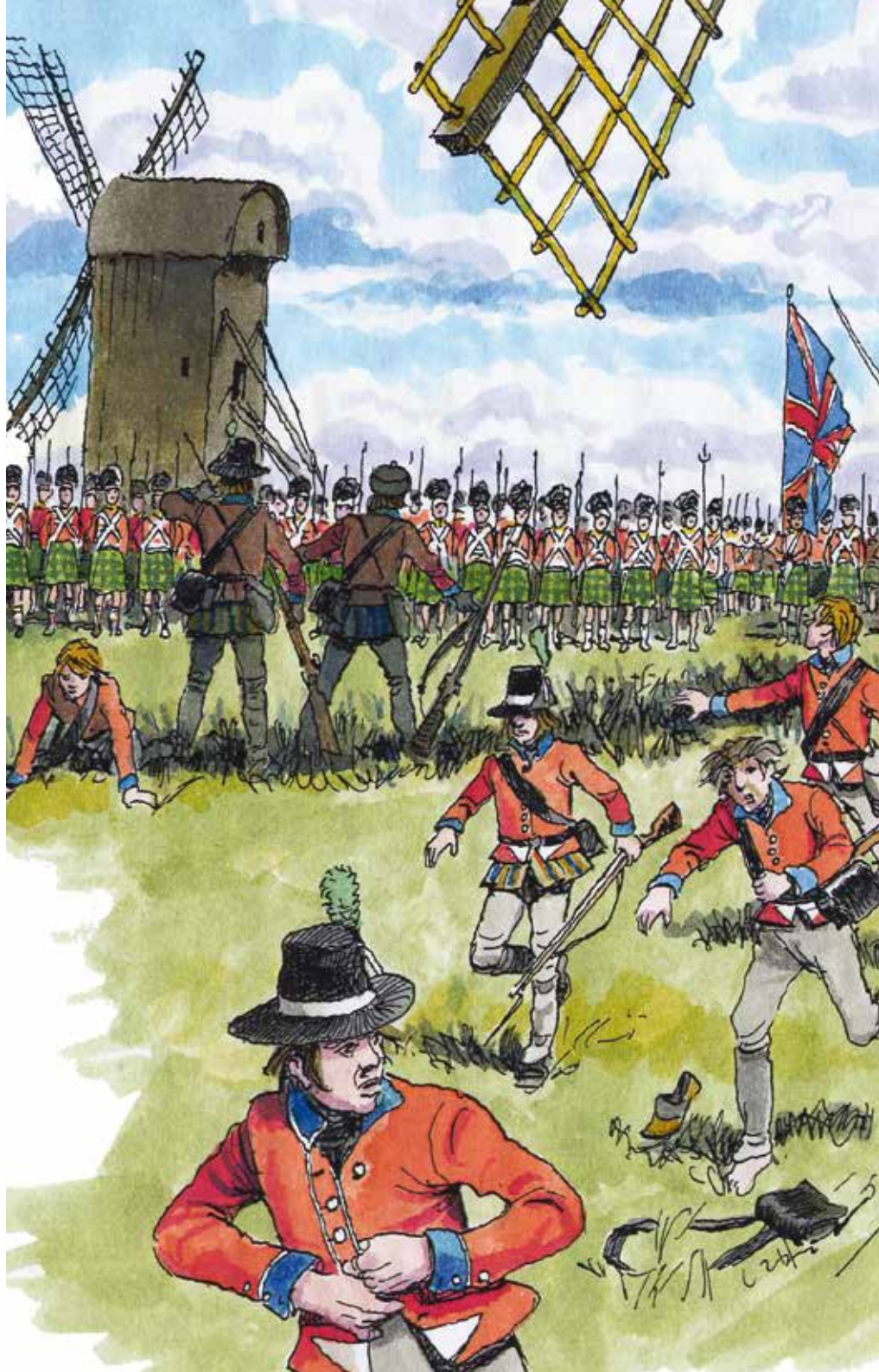
Norwegian Forces

In Norway conditions prevailed somewhat different. Using a set of skirmish rules, like Sharp Practise 2, will be the way to wargame the fighting in Norway.

Because of food and supply shortages only part of the army could be used for field service. In 1808-1809 small brigade formations composed of normally two "grenadier divisions" each of two grenadier companies, together with composite units of "regimental sharpshooters", jaegers and "Ski runner" battalions, and sometimes aided by regimental 1-pdr "Amusettes", formed the normal basic unit used for field service.

The musketeers and (dismounted) dragoons together with artillery were used to guard towns, fortifications and fortresses. Normally they did not take part in field actions.

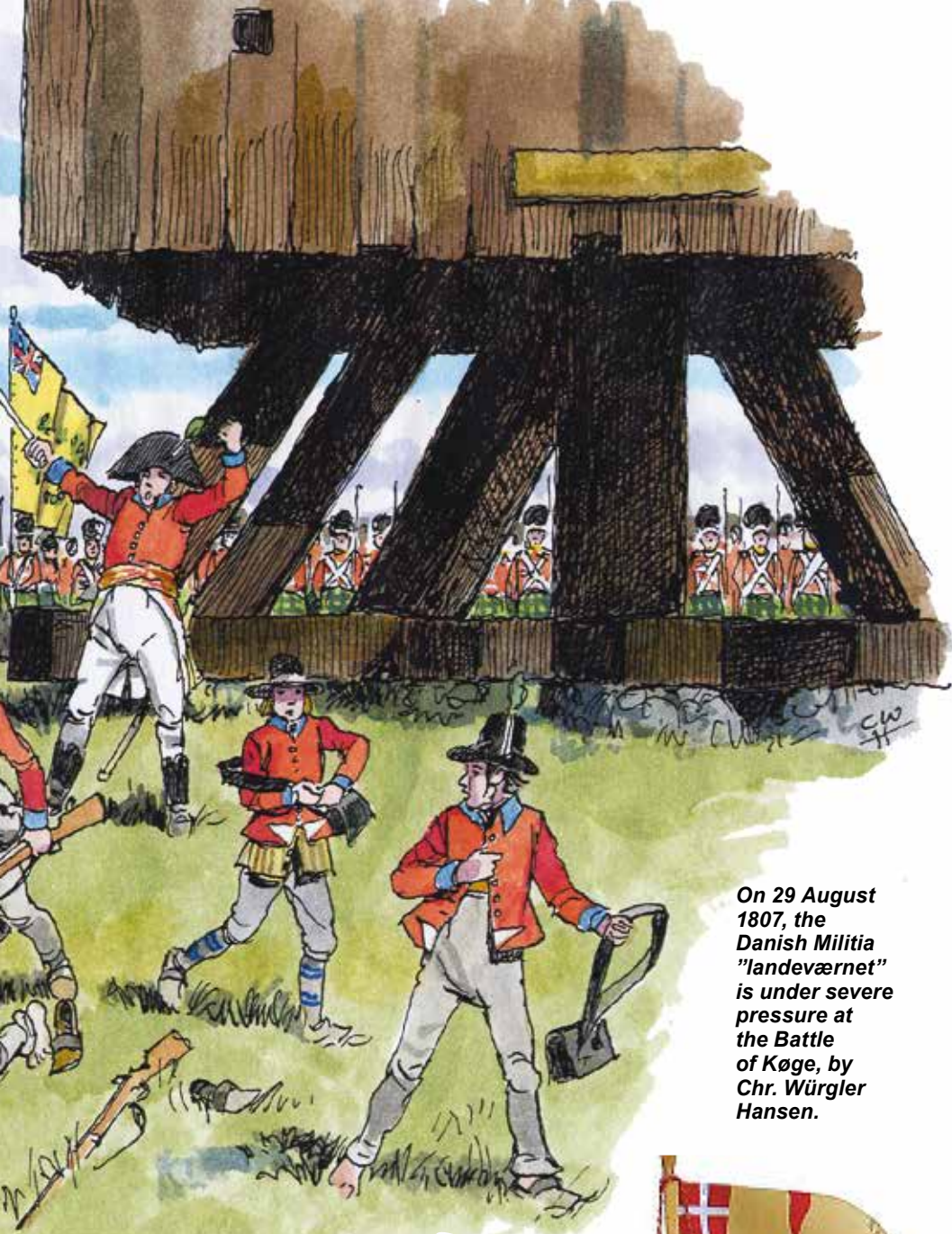
As Norway was (and is) extremely broken and a difficult terrain to move in,

the Swedish attacker was forced to use narrow roads, winding through hills, valleys and woods, and was often forced to stop or divert direction by several well-placed fortifications. As a consequence, they were stretched out, exposing them to attacks. Against them, the terrain-knowable Norwegians, moved and then outflanked/encircled several isolated Swedish formations and in a tactic just like the famous "Motti" (Literally; "Chop them up into smaller pieces") tactic used in Finland in the winter war 1939-1940 "took out the opposition". This normally forced other Swedish formations to retreat too. In 1814 the same tactics were used but because of

bad overall leadership, although locally successful, yet so successful that Bernadotte offered better terms than first given. Finally, the fighting ended in a ceasefire and the acceptance of a Union with Sweden.

Again, the stock is a good and interesting force to wargame with; very flexible, aggressive and highly manoeuvrable units also in the winter. Its main drawback is its limited size and lack of effective supporting units – You have to apply surprise, not numbers, and in the end you have to win or you won't stand a chance in the long run!

On 29 August 1807, the Danish Militia "landeværnet" is under severe pressure at the Battle of Køge, by Chr. Würgler Hansen.

Danish Militia "landeværn", 1807, by Johannes Senn.

Military miniatures, officer, drummer, flagbearer and musketeers of Danske Livregiment, manufactured by John Winther Hansen.

Danish Infantry of the Line and Light Infantry 1803-1814

Wargaming rules

In General de Brigade each company should be 8 figures strong. This gives us a musketeer battalion with 40 figures and a light/jaeger battalion of 32 figures. All infantry units are classified as veteran units by 1813.

Den Kongelige Livgarde (Royal Life Guard) was a battalion with 4 small companies of 6 figures, i.e. a total of 24 figures. 1 figure in each company is a rifle armed sharpshooter, and together these can form an ad hoc company and act as skirmishers. The unit is classified as an elite unit.

Kongens Livjaeger Corps (King's Own Jaeger Corps) was a 4 company battalion raised in 1801 by recruiting the sons of Copenhagen citizens. It was so successful that it was accepted into the Danish Army after 1807. The companies are 5 figures strong, i.e. a battalion with 20 figures. It is a light infantry battalion classified as a 2nd Line Enthusiastic unit.

The militia battalions of 1807 should have 6 figures in a company, i.e. forming a battalion of 30 figures. They are classed as Conscripts with the Levy Units modifiers.

In Norway infantry units are classed as Line (both musketeers and light/jaeger units). Ski troops can move 12" in skirmish formation.

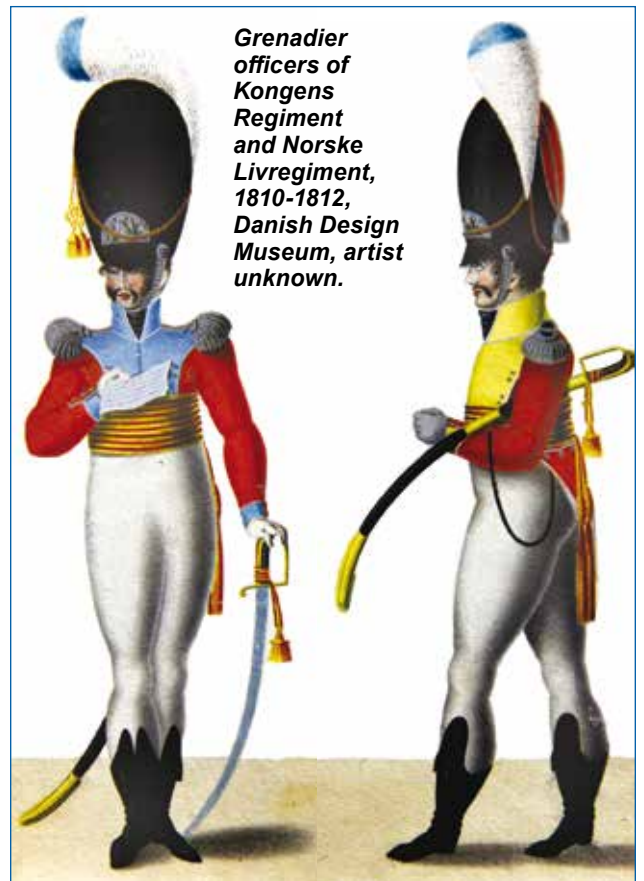
In Black Powder the musketeer battalions are Large units (36-40 figures), and light/jaeger battalions are Standard Size units (24-30 figures). The same goes for militia battalions of 1807. Independent light/jaeger/grenadier companies are Tiny units (5-6 figures).

Musketeers can skirmish in terrain that they could normally not enter.

Grenadier of Oplandske Infanteriregiment, 1808, Chr. Würgler Hansen.

Stats for Black Powder:

Unit	Type	Size	Armament	Hand-to-Hand	Shooting	Morale	Stamina	Special
Denmark								
Musketeer Infantry	Regular Infantry	Large Unit	Smoothbore Muskets	6	3	4	3	First Fire, Reliable, Stubborn
Light/Jaeger Infantry	Regular Infantry	Standard Size	Rifled Muskets	6	3	4	3	Sharpshooters, Reliable, Stubborn, Skirmish
Grenadier Infantry Coy	Regular Infantry	Tiny Unit	Smoothbore Muskets	3	1	4	1	First Fire, Reliable, Stubborn, Skirmish
Light/Jaeger Infantry Coy	Regular Infantry	Tiny Unit	Rifled Muskets	2	1	4	1	Sharpshooters, Reliable, Stubborn, Skirmish
Royal Life Guard	Regular Infantry	Standard Size	Smoothbore Muskets	7	3	3	4	Elite, First Fire, Reliable, Steady, Stubborn
Royal Life Guard Sharpshooters	Regular Infantry	Tiny Unit	Rifled Muskets	3	1	3	1	Sharpshooters, Elite, First Fire, Reliable, Stubborn
King's Own Jaeger Corps	Regular Infantry	Standard Size	Rifled Muskets	5	3	4	3	First Fire, Reliable, Skirmish
Militia Infantry	Regular Infantry	Standard Size	Smoothbore Muskets	4	2	5	2	Freshly Raised, Wawerng
Norway								
Musketeer Infantry	Regular Infantry	Standard Size	Smoothbore Muskets	6	3	4	3	Brave, First Fire, Stubborn
Light/Jaeger Infantry	Regular Infantry	Standard Size	Rifled Muskets	6	3	4	3	Brave, Stubborn, Skirmish
Grenadier Infantry Coy	Regular Infantry	Tiny Unit	Smoothbore Muskets	3	1	4	1	Brave, First Fire, Stubborn, Skirmish
Light/Jaeger Infantry Coy	Regular Infantry	Tiny Unit	Rifled Muskets	2	1	4	1	Brave, Stubborn, Skirmish
Ski Infantry	Regular Infantry	Standard Size	Smoothbore Muskets	6	3	4	3	Brave, First Fire, Stubborn, Skirmish

Grenadier officers of Kongens Regiment and Norske Livregiment, 1810-1812, Danish Design Museum, artist unknown.

In Sharp Practice 2 the focus is on “telling the stories of heroes”. Fortunately the Danish Army of 1813 had its own heroes as well. Captain Jess commanding a jaeger company in Oldenborgske Infantry Regiment and Captain Wegener from Slesvigske Jaeger Corps II were both mentioned in dispatches after Zarrentin 18th September, and they both received a medal after Klein Zecker 30th September. Captain Wegener was in front at Boden on 4th December.

We present two Danish core forces for Sharp Practice 2. One is an all Danish force, the other is a combined Danish-French force.

Danish Infantry Battalion (+)
Leader, Status III
One Group of 8 Grenadiers, Regulars, Muskets
Two Groups of 8 Line Infantry, Regulars, Muskets
Leader, Status II
Two Groups of 8 Line Infantry, Regulars, Muskets
Leader, Status I
One Group of 6 Jaegers Skirmishers, Light Infantry, Rifles/Muskets
Point Value: 57

An example could be Dronningens Livregiment I led by Colonel F.E.H. Cronhelm and the Jaeger Coy from Dronningens Livregiment II (Captain Flitner).

French-Danish Light Column Force
Leader, Status III
Three Groups of 6 Danish Jaegers Skirmishers, Light Infantry, Rifles/Muskets
Leader, Status I
One Group of 8 Danish Line Infantry, Regulars, Muskets
Leader, Status II
Two Groups of 8 French Voltigeurs, Conscripts & Volunteers, Muskets
Points Value: 56

Danish and French forces were sometimes combined, e.g. at Zarrentin on September 18th, 1813.

Officer of Telemarkske Infanteriregiment and Musketeer of Københavns Regiment, 1810-1812, Danish Design Museum, artist unknown.

Officer and private of Københavns Infanteriregiment, 1810-1812, Danish Design Museum, artist unknown.

Grenadier of Kongens Regiment and Musketeer of Dronningens Livregiment, 1810-1812, Danish Design Museum, artist unknown.

Danish Infantry of the Line and Light Infantry 1803-1814

Private of Den Kongelige Livgarde til Fods, 1807, Chr. Würgler Hansen.

But you can make your own force.

We provide you with the numerous possibilities here

Danish Line Infantry						Type	Regulars
Points Value	6	Weapon	Musket		Size	8	
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics	
Always	Yes	Yes	2	3	3	Sharp Practice, Stubborn	
Danish Line Infantry Skirmishers						Type	Skirmishers
Points Value	8	Weapon	Musket		Size	6	
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics	
Always	Yes	No	-	3	-	Sharp Practice	
Danish Grenadiers						Type	Regulars
Points Value	7	Weapon	Musket		Size	8	
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics	
Always	Yes	Yes	2	2	3	Sharp Practice, Stubborn	
Danish Grenadiers Skirmishers						Type	Skirmishers
Points Value	8	Weapon	Musket		Size	6	
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics	
Always	Yes	No	-	2	-	Sharp Practice	
Danish Jaegers						Type	Regulars
Points Value	6	Weapon	Rifle*		Size	8	
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics	
Always	Yes	Yes	2	3	3	Sharp Practice, Stubborn	
Danish Jaegers Skirmishers						Type	Light Infantry
Points Value	8	Weapon	Rifle*		Size	6	
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics	
Always	Yes	No	-	3	-	Sharp Practice, Stubborn, Tactical	
Danish Sharpshooters						Type	Regulars
Points Value	7	Weapon	Rifle*		Size	8	
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics	
Always	Yes	Yes	2	1	2	Sharp Practice, Stubborn, Tactical, Good shots	
Danish Sharpshooters Skirmishers						Type	Light Infantry
Points Value	12	Weapon	Rifle*		Size	6	
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics	
Always	Yes	No	-	1	-	Sharp Practice, Stubborn, Tactical, Good shots	
* From 1811 half rifles, and half muskets							
Danish Life Guard Infantry						Type	Elite
Points Value	8	Weapon	Musket		Size	8	
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics	
Always	Yes	Yes	2	2	2	Sharp Practice, Stubborn	
Danish Life Guard Sharpshooters						Type	Light Infantry
Points Value		Weapon	Rifle		Size	6	
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics	
Always	Yes	No	-	2	-	Sharp Practice, Stubborn, Good shots	

Danish Landevaern Infantry					Type	Militia
Points Value	3	Weapon	Musket		Size	10
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics
No shock	Yes	No	-	-	-	Poor shots, Weedy Coves
Danish Kings Own Rifle Corps					Type	Conscripts & Volunteers
Points Value	4	Weapon	Rifle		Size	8
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics
No shock	Yes	First only	-	2	-	Hearth & Home, No bayonets
Danish Kings Own Rifle Corps Sharpshooters					Type	Skirmishers
Points Value	7	Weapon	Rifle		Size	6
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics
No shock	Yes	No	-	2	-	Hearth & Home, No bayonets
Norwegian Line Infantry					Type	Conscripts & Volunteers
Points Value	5	Weapon	Musket		Size	8
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics
Always	Yes	First only	3	2	3	Aggressive, Stubborn, Tactical
Norwegian Line Infantry Skirmishers					Type	Skirmishers
Points Value	7	Weapon	Musket		Size	6
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics
Always	Yes	No	-	3	-	Aggressive, Stubborn, Tactical
Norwegian Grenadiers					Type	Regulars
Points Value	6	Weapon	Musket		Size	8
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics
Always	Yes	First only	3	2	3	Aggressive, Stubborn, Tactical
Norwegian Grenadiers Skirmishers					Type	Skirmishers
Points Value	8	Weapon	Musket		Size	6
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics
Always	Yes	No	-	2	-	Aggressive, Stubborn, Tactical

Infantry officer, Norske livregiment, 1807, Chr. Würgler Hansen.

Military miniatures, officer and musketeers of Norske Livregiment manufactured by John Winther Hansen.

Danish Infantry of the Line and Light Infantry 1803-1814

Grenadier, Altonaiske Jæger kompagni, 1810, Chr. Würgler Hansen.

Norwegian Jaegers						Type	Conscripts & Volunteers
Points Value	6	Weapon	Musket		Size	8	
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics	
Always	Yes	First only	3	2	3	Aggressive, Stubborn, Tactical	
Norwegian Jaegers Skirmishers						Type	Light Infantry
Points Value	7	Weapon	Musket		Size	6	
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics	
Always	Yes	No	-	3	-	Aggressive, Stubborn, Tactical	
Norwegian Sharpshooters						Type	Light Infantry
Points Value	7	Weapon	Musket		Size	8	
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics	
Always	Yes	First only	3	1	2	Aggressive, Stubborn, Tactical, Good shots	
Norwegian Sharpshooters Skirmishers						Type	Light Infantry
Points Value	12	Weapon	Musket		Size	6	
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics	
Always	Yes	No	-	1	-	Sharp Practice, Stubborn, Tactical, Good shots	
Norwegian Ski Infantry						Type	Conscripts & Volunteers
Points Value	6	Weapon	Musket		Size	8	
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics	
Always	Yes	First only	3	2	3	Aggressive, Stubborn, Tactical	
Norwegian Ski Infantry Skirmishers						Type	Light Infantry
Points Value	7	Weapon	Musket		Size	6	
Formation	First Fire	Controlled Volley	Crashing Volley	Step out	Drill	Characteristics	
Always	Yes	No	-	2	-	Aggressive, Stubborn, Tactical	

Musketeer of Prins Christian Frederiks Regiment and 1. Jydske Infanteriregiment, 1810-1812, Danish Design Museum, artist unknown.

Grenadier NCOs, 3. Jydske Infanteriregiment & Fynske Infanteriregiment, 1810-1812, Danish Design Museum, artist unknown.

*Officer and private
Jaegers, Jydske
Jægerkorps, 1810-
1812, Danish Design
Museum, artist
unknown.*

*Jaeger, Hertuginde Louise
Augustas Livjægercorps, 1811,
Chr. Würgler Hansen.*

*Bugler, Jydske
Skarpskyttekorps,
1810, Chr. Würgler
Hansen.*

*Jaeger,
Sjællandske
Jægerkorps,
1810,
Chr. Würgler
Hansen.*

**Happy figure handling
and wargaming!**

På sporet af den danske hær i Irland

Den danske hær deltog i de Vilhelmske Irlandskrige 1689-1691. Artiklen bringer læserne rundt til de slagmarker, hvor danske regimenter kæmpede, for at se, hvordan terrænet og omgivelserne tager sig ud i dag.

Af Rasmus Wichmann

Sidste sommer besøgte undertegnede Irland for at finde slagmarker, hvor danske regimenter kæmpede i 1690 og 1691. Det var 325-året for de Vilhelmske Irlandskriges afslutning, og tillige 100-årsjubilæet for Påskeoprøret, så der kunne ikke være noget bedre tidspunkt at studere irsk militærhistorie på.

I hånden havde jeg nordmanden Andreas Claudianus' rejseberetning fra 1718, om hans tid som soldat i regimentet "Prins Frederik." Jeg havde assisteret med oversættelsen fra højstemt latin til nutidsengelsk, så jeg vidste, at hans fornemmelse for retning og afstand var helt hen i vejret. Det stod også klart, at befæstninger og hele landsbyer var blevet slettet fra landkortet. Hvis ikke i 1690-91, så i de efterfølgende krige.

Ville landskabet overhovedet ligne det, han havde beskrevet? Var der overhovedet noget tilbage at se på? Og var de enormt historisk bevidste irere overhovedet klar over, at de havde været i krig med danske styrker?

Svaret er et trefoldigt ja, men det tog en sommer at få bekræftet.

Denne artikel bygger videre på Kjeld Galsters bog "Danish Troops in the

Williamite Army 1689-91" (anmeldt i Chakoten # 4, 2012) og hans artikel om slaget ved Boyne (Chakoten # 2, 2013). Dertil hans oversættelse af kildeteksten "Mavors Irlandicus" til "The Irish Mars" (Legacy Books Press 2016), hvor jeg fungerede som assistent.

Hvad lavede den danske hær i Irland?

Den danske hærs deltagelse i de Vilhelmske Irlandskrige 1689-1691 er stadig lidet kendt. Det er ikke så mærkeligt: Der er stort set kun blevet skrevet om krigen på engelsk, og krigen berørte ikke Danmark direkte. For de danske styrker var det endda kun indledningen på deres deltagelse i den Pfalziske Arvefølgekrig (indtil 1697).

Kort fortalt lejede kong Christian 5. en del af sin hær ud til den nye engelske konge¹. Han sendte omtrent 1000 mand kavaleri (3 regimenter) og 6000 infanterister (9 regimenter) under kommando af Württemberg². Dette inkluderede både den Kongelige Livgarde (til fods), Dronningens Livregiment og "Prins Frederik", som Claudianus tjente i.

Der var dog aldrig tale om en reel alliance; kongen var forsigtig nok til ikke at erklære krig mod Ludvig 14.s Frankrig. Det er dog sandsynligt, at kongens motiver ikke kun var økonomiske. Han kan have ønsket at straffe Frankrig for at forhindre Danmark i at beholde sine (gen)erobringer efter Den Skånske Krig 1675-79.

Krigens betydning for England og Irland

Hvis krigen var en parentes for Danmark, var konsekvenserne gennemgribende for England, Skotland og Irland. På dette tidspunkt var der endnu tale om tre uafhængige kongeriger i personalunion, selv om den engelske dominans var tydelig. De Vilhelmske Irlandskrige var med til at styrke båndene mellem England og Skotland og på sigt reducere Irland til en provins. Men det er at foregribe begivenhedernes gang. I 1688 kunne man med nogen ret betragte de Vilhelmske Irlandskrige som endnu en engelsk borgerkrig.

På den ene side stod den nye, protestantiske konge, Vilhelm af Oranje³. På den anden stod hans svigerfar (!), den detroniserede, katolske konge, Jakob 2.⁴

**Slaget ved Boyne
den 12. juli 1690.
Maleri af Jan van
Huchtenburg.**

Foto fra Wikipedia.

Forfatteren, udklædt som snaphane.

Fotos: Rasmus Wichmann
og Anne Sofie Pinstrup Jørgensen.

Da Vilhelm sejrede i Irland efter to års krig, betød det, at Vilhelms engelske og skotske (protestantiske) tilhængere snart kom til at udgøre Irlands overklasse, mens Jakobs irske og "gammel-engelske" (katolske) tilhængere sank ned i armod; resultatet af hundrede års tiltag vendt mod de irske godsejere.

Men hvad havde alt dette med Frankrig at gøre?

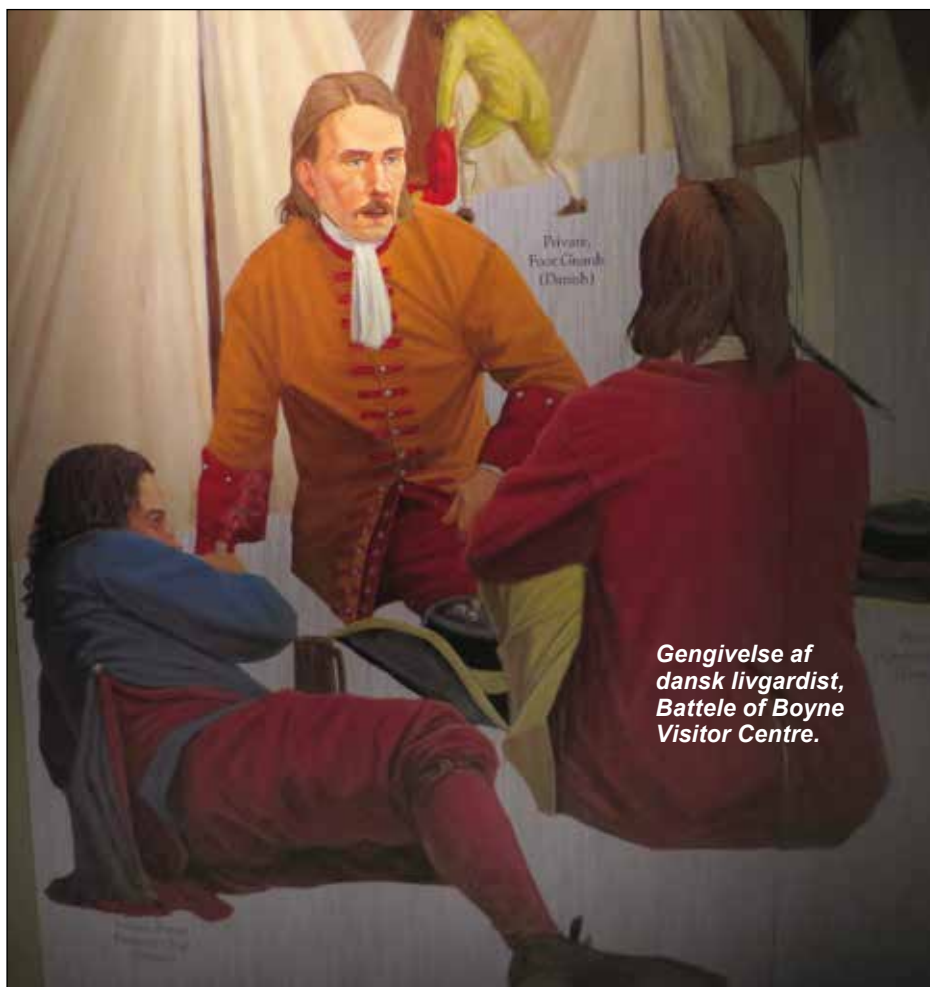
De Vilheminske Irlandskrige var en del af det store opgør om Frankrigs dominans. På den ene side stod Ludvig 14.s Frankrig. På den anden side stod et antal af europæiske stater med Vilhelm af Oranje i spidsen.

Selv om Frankrig på langt sigt tabte både den Pfalziske Arvefølgekrig (1688-97) og Den Spanske Arvefølgekrig (1702-1714), var Ludvig 14. genial til at bevare initiativet. Ved at spille Jakob 2. ud mod Vilhelm, åbnede han en front langt væk fra den europæiske hovedscene, der bandt hans farligste modstander i årevis.

Dansk krigsførelse i Irland

Når jeg i det efterfølgende omtaler danskere, så skal det erindres, at den danske hær havde et internationalt tilsnit på den tid.

Danske og norske var i mindretal. Dette var en bevidst politik fra Chr. 5.s side, der frygtede den indfødte adel. Alt dette vidste irerne intet om, og Claudianus beskriver, at irerne var skrækslagne for danskerne især⁵. Det lyder som rent pral, men en anden samtidig kilde - Luttrell – hævder, at irerne led af en overtroisk frygt for danskere, angiveligt på grund af en gammel spådom⁶. Der er ingen grund

**Gengivelse af
dansk livgardist,
Battelle of Boyne
Visitor Centre.**

På sporet af den danske hær i Irland

til at tro, at danskerne tog særlig del i de forbrydelser, der trods alt fandt sted under krigen⁷. Det Vilhelm udnyttede, var symbolværdien i at have danskere med (uanset at nok så mange var tyske lejessvende). Man kan sammenligne med, hvordan svenskerne brugte finske tropper som et "terrorvåben" i Den Store Nordiske Krig. Ikke fordi de var specielt frygtelige, men fordi de var fremmedartede.

Den dag i dag figurerer "vikinger" i

irsk national mytologi som højkongen Brians Borus arge modstandere.

At følge ruten i dag

Til min overraskelse følger de gamle hovedveje og "nationale" veje de ældgamle ruter fra 1600-tallet tæt. Ikke engang det omsiggribende motorvejsbyggeri har ændret særligt meget på ruterne. I det store og hele finder man de samme bynavne. Dermed ikke sagt at der er tale om samme by.

Byer blev affolket og lagt i ruiner, for så at blive genopbygget og genbefolket af sejrherrene. Med visse vigtige undtagelser er der meget få levn fra 1600-tallet tilbage. Til gengæld tager irerne sig særdeles godt af den smule, der er tilbage. Det kan diskuteres, hvor godt ruinerne er restaureret, men selv ret små fundsteder har bemandede besøgscentre, navnlig hvis det irske Office of Public Works (pendant til Slots- og Kulturstyrelsen) tager sig af driften.

Til sammenligning efterlod svenskekrigene de danske byer langt mere intakte, men der er meget færre mindesmærker, og det sker sjældent, at fonds- og puljemidler afsættes til udstillinger og bemanning. Ud over at kulturpolitik føres meget forskelligt i de to lande, så har Danmark og Irland et meget forskelligt forhold til 1600-tallet.

IDanmark har de to Slesvigske Krige indtaget al pladsen i den nationale mytologi. I Irland derimod er de Vilheminske Irlandskrige stadig den "største" krig i landets historie med de største hære og de største tabstal. Dermed være ikke sagt, at de Vilheminske Irlandskrige altid tager præcedens. Oliver Cromwells krig i Irland er blevet en hjørnesten i irsk national mytologi sammen med Påskeoprøret i 1916 og

Kanoner udstillet i Battle of Boyne Visitor Centre. Foto Pinterest

Reenactment af Slaget ved Boyne.

Battle of Boyne Visitor Centre er indrettet i Oldbridge House. Foto Dublin Museum

Uafhængighedskrigen 1919-1921.

Krigene huskes især for de grelle overgreb mod civilbefolkningen, og her udgør de Vilheminske Irlandskrige en vigtig undtagelse. Her var volden i høj grad begrænset til hærenes sammenstød. Sandt nok er der optøjer næsten hvert eneste år, når nordirske protestanter fejrer slaget ved Boyne ("The 12th" som det hedder). Men indenfor den irske stat er mindesmærkerne for 1689-1691 blottet for bitterhed, og det åbner op for forsoning. Man kan sammenligne med

den måde, mindefesterne ved Dybbøl har ændret karakter. Nu inkluderer besøgscentret elementer af leg og spil, og der er kommet tyske delegerede, reenactors og gravmæler.

Det bør nævnes, at vi i dag bruger den Gregorianske kalender i hele den vestlige verden, mens de samtidige kilder fulgte den Julianske kalender. For nemheds skyld har jeg brugt kildernes egne dato-angivelser. Det betyder, at jubilæerne aldrig vil følge kilderne. Før-

nævnte festivitas - "The 12th" - fejrede oprindeligt slaget ved Aughrim (der i dag mindes den 3. weekend i juli).

Før slaget ved Boyne - krigen 1688-1690

Krigen mellem de 2 konger - Vilhelm og Jakob - var allerede gået i gang i 1688. Jakobitterne⁸, under ledelse af jarlen af Tyrconnell, greb straks initiativet og forsøgte forgæves at erobre de vilheminske fæstninger i Derry og Enniskillen. Da Jakob 2. selv gik i land i Irland med franske tropper i 1689, sendte Vilhelm sin mest erfarne general, marskal Schomberg⁹.

I mellemtiden ankom de danske tropper til England i november 1689. Det var langt fra en problemfri sejlads, for en storm havde splittet flåden ad. Den første krigshandling for danskerne skete, da to skibe blev opbragt af franske kapere. Det var meningen, at hæren skulle være blevet sat af i New Castle (i dag: Edinburgh) i Skotland, men i stedet gik en del af hæren i land ved Flamborough Head. Morsomt nok skriver Claudianus, at hans skib faktisk var ankommet til Skotland, men måtte vende om og sejle et lille stykke tilbage til resten af flåden. I virkeligheden er afstanden temmelig stor. Formentlig ankom de til Newcastle (-upon-Tyne), og Claudianus har så ikke været klar over, at der var mere end én by med det navn¹⁰.

Danskerne marcherede nu tværs over England, hvor de oplevede visse eventyr - blandt andet blev en dansk soldat indblandet i en mordsag.¹¹ Danskerne blev udskibet fra Hoylake; Claudianus' skib ankom til Carrickfergus Bay nær Belfast i midten af marts 1690. Selv om han lakonisk beskriver, at "flåden" tog af sted, så ankom de danske styrker dog kun stykvis. Vilhelm selv ankom til Irland i midten af juni 1690 og overtog selv den fulde kommando over felttoget.

Jeg må desværre skuffe læseren med, at jeg ikke selv gennemførte hverken den farefulde sejlads til England, marchen hen over England og Skotland eller landingen nær Belfast. Danskerne oplevede nemlig ingen nævneværdige krigshandlinger på vejen¹². I stedet tog jeg direkte fra Danmark til Dublin - og derfra til Boyne.

Slaget ved Boyne 1690

Jakob 2. havde lagt størstedelen af sin hær ved Boyne-floden ved landsbyen Oldbridge, og dertil en stærk garnison i byen Drogheda. Han må have regnet med, at han med en stærk forsvarsposition kunne få Vilhelm til at løbe panden mod en mur.

På sporet af den danske hær i Irland

Reelt overlod han initiativet til Vilhelm. Da det vilheminske kavaleri truede Jakobs venstre flanke, blev størstedelen af hæren trukket væk for at imødegå truslen. Der var nu kun en mindre styrke tilbage til at forsvare Oldbridge, og den vilheminske hovedstyrke krydsede floden og pressede med lethed jakobitterne tilbage og uden de store tab. Vilhelms hær formåede at lave en perfekt knibtangsmanøvre ved overgangen, men det var mere held end forstand, og Jakobs hær slap intakt bort fra slaget.

Den norske fodtude, Claudianus, kendte ikke til den store plan. Han oplevede blot, at det danske infanteri blev jaget ud i en flod under fjendtlig beskydning, hvilket førte til, at kammerater blev ført væk og druknede¹³. For soldaterne i "Prins Frederik" virkede sejren altså mere dyrekøbt end for generalerne. Claudianus beskriver malende, hvordan den danske øverstkommanderende, Würtemberg, kæmpede i første række, og hvordan en irer prøvede at bortføre ham i den tro, at der var tale om selveste kong Vilhelm. Så meget er sikkert sandt, at Würtemberg selv førte an. Det var ikke ualmindeligt for den tid; kong Vilhelm satte selv livet på spil flere gange i løbet af slaget. Resten er sandsynligvis blot en underholdende historie fra lejrlevet. Würtemberg nævner i al fald intet om episoden i sin korrespondance med Christian 5.

Boyne-dalen i dag

Der er anlagt en vandrerute rundt i hele Boyne-dalen, så man nemt kan finde de steder, hvor kampene foregik. Dertil findes et relativt nyindrettet (dvs. siden 2008) besøgscenter på det historiske gods, Oldbridge Estate.

Den stærke fæstningsby Drogheda blev erobret efter en kort kamp.

Sarsfields Pub i Drogheda, blot én ud af de mange i hele Irland, der er opkaldt efter krigshelten.

Fysiske levn fra 1690 mangler dog - Oldbridge Village overlevede krigen, men ikke senere tiders udflytning. Floden har helt ændret karakter, da der siden er gravet kanaler. På besøgscentret er der kun enkelte våben- og møntfund. På grund af disse mangler, så har man lagt stor vægt på farverige rekonstruktioner.

Der er mange mannequiner og plancher med rekonstruerede uniformer, inklusiv de danske. I stedet for det traditionelle diorama er der udviklet en projektion på et kort, der viser troppebevægelserne. Stedets biograf viser en dokumentar, der indeholder mange optagelser af reenactment på højt niveau. Dertil findes en gård med rekonstruerede vogne og våben (irske kanoner fra den tid findes ikke mere, nogle af dem blev til en irsk nødvaluta af bronze kaldet "gun coins" - så meget desto større grund til at sætte pris på kanonhallen i Tøjhusmuseet). Endelig, så er et helt rum tilegnet mødet mellem de daværende irske og nordirske premierministre i 2007.

Det kan virke som en løjerlig prioritering, men mødet havde en enorm symbolværdi, fordi den nordirske premierminister bl.a. forærede en musket til samlingen, der har tilhørt en jakobittisk soldat. Slaget ved Boyne er blevet fejret i Nordirland siden 1790'erne¹⁴ og traditionelt markeret som en sejr for protestanterne. Besøget markerede, at man fra nu af ville opfatte slaget som en begivenhed, hvor både katolikker og protestanter kæmpede og døde sammen.

Summa summarum på en og anden måde er det lykkedes for irerne at fylde et helt gods med genstande, som kunne have været i én montre på Tøjhusmuseet. Man kan godt muntre sig lidt over, at irerne kan gøre et så stort nummer ud af så lidt. Det siger dog i virkeligheden mere om, hvor svært vi selv har ved at formidle vore bugnende museumsdepoter.

Hvis man er ved Boyne som militærinteresseret, så ville det være dumt ikke at besøge The Irish Military War Museum, som ligger meget tæt på. Der er tale om et museum, som er opstået af en privat samling. Der er primært tale om udstyr fra første og anden verdenskrig, med hovedfokus på irere, der deltog i disse krige.

Jeg forestiller mig, at museet vil dele vandene, for det er fuldt tilladt at samle geværer op og endda prøve at tage ladegreb på visse af dem. Som lærer ved jeg af erfaring, at det kan gøre et stort indtryk på unge, der ellers ikke vil lade sig imponere af selv de sjældneste klenodier. Det giver dog unægteligt et slid, som vil få samlere og museumsfolk til at gyse. Derudover er der en form for militærlegeland udenfor, som måske kan vække anstød, fordi materiellet stammer fra moderne tid. Krig er vel trods alt et alvorligt emne?

Erobringen af Drogheda, Dublin og Waterford

Den stærke fæstningsby Drogheda, der havde en garnison på måske 4000 mand, blev erobret efter en kort kamp. Fordi byen blev erobret - i stedet for at overgive sig - fik garnisonen lov til at gå fra byen, men uden våben. Langt de fleste tog direkte til Athlone, den fæstningsby, som senere skulle udholde hele to vilheminske erobringer. Frankrig sendte flere våben det følgende år, heraf nye flintelåsbøsser (fussils), så det var ikke engang det store tab at miste våbnene.

Derefter tog vilheminerne til Dublin, som åbnede sine porte. Der kan gives mange forklaringer - en protestantisk befolkning, frygten for belejring og mere til. Vigtigere var det måske, at Jakob 2. var på vej ud af landet med kurs mod Frankrig, og havde opfordret sine irske undersåtter til at slutte fred. Dette har givet ham et eftermæle som en fej og

utaknemmelig konge. Nu begik Vilhelm en alvorlig brøler; han tilbød kun jakobitterne betingelsesløs overgivelse i stedet for at opfordre til reelle fredsförhandlinger¹⁵. Det betød, at krigen fortsatte et år endnu.

Vilheminerne delte nu deres styrker; danskerne fulgte med Vilhelm til Waterford. Eftersom byen overgav sig godvilligt, marcherede hele garnisonen ud til fuld musik. Waterford skulle blive vilheminerne vigtigste forsyningsbase under resten af krigen.

Fra et moderne synspunkt kan det virke fuldkommen vanvittigt at lade fjendtlige garnisoner vandre bort, med eller uden våben i hånd. Og det skete endda både ved Drogheda og Waterford. Der er de praktiske årsager: Det ville være vanskeligt at brødføde, borttransportere og fængsle så mange mennesker. Den virkelige årsag skal dog findes i Den Westfalske Fred af 1648. Man ville aldrig mere have endnu en krig som Tredivsårskrigen (for slet ikke at tale om den engelske borgerkrig). Til vilheminerne og jakobitternes store fortjeneste forholdt man sig til de nye spilleregler. Det ville have været lige så utænkeligt at tilbageholde garnisonerne, som hvis danske styrker i dag brød Genèvekonventionerne med fuldt overlæg.

Drogheda, Dublin og Waterford i dag

Drogheda har en anelig militærsamling på Milmount-museet, hvilket selvfølgelig inkluderer udstyr fra de Vilheminske Irlandskrige. Der er i hvert fald mere end i besøgscentret ved Boyne. I Drogheda er det dog Oliver Cromwells erobring i 1649, under den tredje engelske borgerkrig, der tager præcedens; især historien om, at den kongetro garnison blev massakreret, da den forsøgte at overgive sig til Cromwells tropper. Ud over andre forfærdende overgreb, blev overlevende indbyggere deporteret til Barbados.

Dublin har - ikke overraskende - så mange seværdigheder, at det 17. århundrede rent ud sagt drukner. Især i 100-året for Påskeoprøret. Man kan dog se Drimnagh Castle, som muligvis var det slot, hvor vilheminerne slog lejr.

På trods af at Waterford var en vigtig by for Vilhelm, skal man ikke forvente at finde spor fra den tid. Waterford går nemlig meget op i at promovere byens rødder som en vikingeby ("Vædderfjord").

Belejringen af Limerick og Kinsale

Jakobitterne havde nu forskanset sig bag floden Shannon. Denne forhindring kunne vilheminerne kun passere via de to fæstningsbyer; Athlone og Limerick.

Allerede den 9. juli havde én styrke

Irish Military War Museum, tæt på the Boyne, sætter fokus på ireres deltagelse i krigene i moderne tid.

sat kurs mod Athlone; byen blev kun kortvarigt belejret mellem den 17. og 24. juli, og det blev en fiasko, som styrkede jakobitternes kampmoral betydeligt.

Hovedstyrken, hvilket inkluderede danskerne, iværksatte belejringen af Limerick i august. Det mislykkedes også; danskerne led her de største tab under hele felttoget.

Belejringen begyndte ellers godt for danskerne, der indtog først fæstningsværkerne syd for byen. Herfra ventede man så på fæstningstøget, der medbragte al belejringsudstyret. Men den jakobittiske general, Sarsfield, foretog et dristigt fremstød sammen

med lokale partisaner. Han kaprede det udstyr han kunne - og ødelagde resten.

Man kan diskutere nederlagets reelle betydning; belejringen blev ikke hævet, og der nåede alligevel noget yderligere materiel frem. Det må dog have føltes som et voldsomt tilbageslag. Og vilheminerne var ekstremt hævngherrige overfor partisanerne, som Claudianus beskriver som deciderede kriminelle. Englænderne torturerede og henrettede dem på forskellig vis, formentlig fordi man ikke opfattede dem som lovlige kombattanter¹⁶. Vi ved fra andre kilder, at danskerne var bekendt med partisaner og endda havde et ord for fjenderne; nemlig "snaphaner"¹⁷. Vi er

Gengivelse af Vilhelm 2., omgivet af sin stab, Battle of the Boyne Visitor Centre.

På sporet af den danske hær i Irland

blevet vant til at bruge betegnelsen om danske friskytter. Men ordet havde en bredere betydning dengang. Dog er det sikkert, at de irske partisaner ikke havde adgang til de flintelåsmusketter, som gav de danske friskytter deres navn.

På trods af tabet af udstyret opgav man ikke belejringen, men jakobitterne lod sig ikke blot belejre og gjorde udfald fra byen. Claudianus skriver, at danskerne helt alene slog jakobitterne tilbage. Det er næppe sandt, men det kan meget vel have føltes sådan. Claudianus gætter på at "Prins Frederik" mistede halvdelen af hundrede mand samt flere vigtige officerer. De danske tab kan have været så høje som 350 mand. Den 29. august opgav man belejringen. Formentlig til begge siders lettelse.

Til trods for - eller netop på grund af - dette tilbageslag, koncentrerede vilheminerne sig nu om at erobre alle de landsdele, der ikke lå beskyttet af Shannon-floden.

Danskerne kom nu under (delt) kommando af ingen ringere end John Churchill, den mand der senere skulle gå over i historien som Marlborough¹⁸. Den danske øverstbefalende, Würtemberg, synes at have taget dette ganske pænt, og den menige Claudianus lagde end ikke mærke til ændringerne i toppen. Den store by Cork overgav sig til vilheminerne den 26. september, efter kun 3 dages belejring.

Fra den 1. oktober af deltog danskerne i erobringen af de to forter ved Kinsale - indsejlingshavnen til hele sydvest-Irland. Det var her Jakob 2. var ankommet med sine franske allierede, så det er forståeligt, at man ville "sætte prop i", selv om jakobitterne stadig modtog forsyninger og forstærkninger via Limerick og Galway.

Indsejlingen til Kinsale var beskyttet af James Fort (Old Fort) på den ene

Bastion på Charles Fort, James Fort kan anes i baggrunden.

side, og af Charles Fort (New Fort) på den anden. Den "danske" (brandenburgske) generalmajor, von Tettau, ledte danske og engelske tropper i et overraskelsesangreb på James Fort. Ifølge Claudianus var overraskelsesmomentet totalt, og jakobitterne flygtede i redningsbåde, blot for at blive taget til fange. Just da det så ud som om, at James Fort ville blive erobret i hel tilstand, så blev fortet ramt af en eksplosion. Man ved ikke præcis hvad der skete - Claudianus mener at en brandbombe ramte krudtlageret.

Allerede to dage efter påbegyndte danskerne et bombardement af Charles Fort fra et sted nord for fortet. Man gravede nu skyttegrave og belejrede fortet i 2 uger, indtil der var slået et hul på muren og jakobitterne atter kunne foretage en ærefuld afmarch. Claudianus hæfter sig mest ved, at man fandt et stort vinlager i fortet¹⁹. Det bør erindres, at datidens soldater gerne skulle "stives af" inden en større træfning.

Incippet gik alle de vilheminske styrker i vinterkvarter (for danskernes vedkommende tilbage til Waterford). Imidlertid deltog nogle danske styrker under Würtemberg i december 1690 i en omfattende operation omkring Limerick, der havde til formål at forstyrre jakobitter-

nes forsyningslinjer. Det lykkedes kun delvist. I mellemtiden deltog danske styrker under von Tettau i pacificeringen af Kerry-halvøen. Claudianus ordknaphed antyder at "Prins Frederik" ikke deltog. ■

Artiklens anden del bringes i næste udgave af Chakoten.

Noter

- 1 I artiklen skriver jeg for enkeltheds skyld "England", selv om der var tale om en personalunion af lande, inkl. Skotland. "Storbritannien" (GB) blev først oprettet i 1707, og "Det Forenede Kongerige" (UK) først oprettet i 1801.
- 2 Nom de guerre for hertug Ferdinand Vilhelm af Würtemberg-Neuenstadt (1659-1701).
- 3 På engelsk William of Orange. Han er kendt som "King Billy" i Irland. Det kan tages nedsættende, men det skyldes også, at han er blevet en art landsfader og maskot for militante protestanter i Nordirland, de såkaldte "Orangemen".
- 4 På engelsk James 2., på irsk/gælisk kendt som Seamus à Chaca, "James the Shit."
- 5 Claudianus: The Irish Mars, side 103.
- 6 Danaher & Simms: The Danish Force in Ireland, side 18.
- 7 I forbindelse med den første belejring af Limerick beskylder Claudianus jakobitterne for at brændte ejendomme ned, mens hans egen side får også hug for at plyndre og voldtage i forbindelse. Intet kom dog i nærheden af de forsættelige massakrer på civilbefolkningen, der prægede krigen i midten af 1600-tallet.
- 8 Strengt taget burde Jakob 2.s tilhængere kaldes "jakobinere", men det oversættes som regel mere direkte fra "Jacobites" for at undgå at forveksle dem med den franske revolutionære bevægelse, Jakobinerne. I øvrigt døde "jakobitismen" først lang tid efter. Både i 1715 og 1745 forsøgte oprørere at indsætte Jakobs efterkommere på den skotske trone.
- 9 Nom de guerre for Friedrich Hermann von Schönberg (1615-1690).
- 10 Claudianus, side 51.
- 11 Claudianus, side 57.
- 12 Et brev fra samtiden antyder at nogle danskere deltog i erobringen af en fæstning ved Killeshandra. Anonymt brev, Belturbet 8. Apr. 1690, i Danaher og Simms, brev nr. 14, side 35f.
- 13 Claudianus, side 101.
- 14 Det er en grov forenkling af en meget kompleks historie, der er kædet tæt sammen med de såkaldte "Loyal Orders" i Nordirland. Festlighederne bunder mere i forbund der opstod pga. oprøret i 1798 end i krigen 1690-1691.
- 15 Murtaugh, Harman: The Battle of the Boyne 1690, s. 68.
- 16 Claudianus, s. 149.
- 17 Brev fra Munchgaard til Harboe, Cahir 18. september 1690. Danaher & Simms, brev nr. 61, side 78.
- 18 "Mallebrok" er en gebrokket dansk/fransk udtale af samme navn, og for en ordens skyld er hans dødsår 1722 (ikke 1864).
- 19 Claudianus, s. 169.

Oldbridge House Visitor Centre, i sig selv en historisk bygning, der nu huser Battle of the Boyne Visitor Centre.

Bog anmeldelse

Af Jens kristian Boll

Et behageligt, håndterligt hovedværk

En hvid plet på det militære landkort fyldes ud

Denne bog giver en kort, men informativ skildring af den preussiske hærs indretning og tilstand i 1849 og er et must for enhver med interesse for 1. slesvigske krig og også for den, der interesserer sig for 1864.

Tegneren Sascha Lunyakov sørger for detaljerede og gode illustrationer, både af soldaterne i funktion og af de enkelte uniformsgenstande, som vil begejstre enhver figursamler.

Militærhistorisk udfylder bogen en irriterende hvid plet: Da Christian Wolff begyndte at forske i den preussiske hærs historie i det 19. århundrede, opdagede han, at perioden mellem Napoleonskrigenes Frihedskrig og Moltkes lynkrige i 1864, 1866 og 1870-71 stort set var uopdyrket land. Ingen havde gransket i, hvordan den preussiske hær gik fra at være en militærmaskine, der var gået i stå i 1820'erne, soled sig i mindet om Waterloo, hvorfor den strengt taget ikke leverede særligt fremragende præstationer hverken i Slesvig 1848-49 eller under nedkæmpelsen af oprørerne i Baden i 1849, for så pludselig rejste sig som en kampduelig Fønix. At skildre denne udviklingsproces overstiger bogens rammer, men Wolff giver til gengæld en solid gennemgang af den preussiske hærs udgangspunkt inden von Roons og Moltkes reformer, og bogen antyder også, hvad Moltke og von Roon havde at bygge på.

Blandt bogens kuriositeter kan nævnes, at Wolff også gennemgår de forskellige nu længst forglemte måleenheder, den preussiske hær opererede med. Det er nyttige oplysninger, da det ofte er disse måleenheder, der volder moderne læsere af ældre tekster problemer (en scheffel er således 54,9 liter, mens en malter er 12 scheffel).

Krig blev en øjenåbner

Christian Wolff indleder med en i lige grad spændende og grundig gennemgang af kampene mellem den preussiske hær og oprørerne i Baden og Pfalz, hvis hær

Tegneren Sascha Lunyakov har i bogen leveret detaljerede og gode illustrationer, både af soldaterne i funktion og af de enkelte uniformsgenstande.

bestod af såkaldte "friskarer". Friskarerne var styrket af, at store dele af Badens og Pfalz's militær sluttede sig til friskarerne. Friskarerne voldte den preussiske hær større bryderier og var længere om at lade sig nedkæmpe, end man havde forventet. Til gengæld blev det efterfølgende "retsopgør" yderst håndfast.

Erfaringerne fra felttogene lærte den preussiske hær, at linjetaktikkens dage var omme, og fremtiden lå hos skyttekæden og den spredte fægtning. Oplevelserne i Baden og Pfalz efterlod også det preussiske militær med et dybtfølt had til enhver form for asymmetrisk krigsførelse og illegale kombattanter, hvor prusserne ellers i mindet om folkerejsningen mod Napoleon i 1813-14 havde sværmet for den kække friskarekæmper.

Det er påfaldende, at adskillige friskareledere, der undgik de preussiske eksekutionspeletoners retsopgør ved at flygte til Amerika, siden nåede høje poster og ydede en glimrende indsats for Nordstatshæren under Den Amerikanske Borgerkrig.

Hvor er tændnålsgevæerne?

Den preussiske hær rådede i 1849 over såvel Dreyses tændnålsgevær som jernbansen, men savnede slemt erfaring med at

bruge dem. Da ansvarlige militærfolk frygtede, at Dreyses bagladegevær ville forlede soldaterne til at skyde ammunitionen bort for hurtigt, opbevarede gevæerne som en stor militær hemmelighed på Berlins tøjhus.

Under folkeopstanden i 1848 blev Tøjhuset en kort tid beordret rømmet for vagtmandskab. Det diskuteres stadig, om en så vanvittig ordre skyldtes bevidst forræderi eller inkompetance, men i et par timer lå Europas mest avancerede skydevåben frit fremme for enhver, hvad enten det var oprørere, plyndrende folkemængder, nysgerrige, tilfældige forbigående eller udenlandske spioner, men da ingen anede gevæernes eksistens, var der ingen, der benyttede sig af muligheden. Gevæerne blev første gang udleveret til skarpskytter og andre specialenheder i den preussiske hær under felttoget i Baden og beviste straks deres effektivitet.

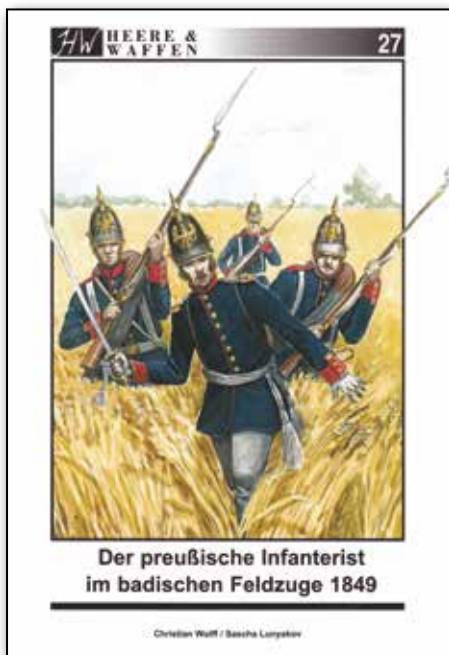
Soldatens lod

Siden Napoleonskrigen havde den preussiske hær bygget på almindelig værnepligt. Da antallet af værnepligtige var langt større end hvad statsfinansierne kunne bære, foretrak hæren ►

rekrutter, der meldte sig frivilligt frem for at blive udtrukket ved lodtrækning. Da en militær karriere både kunne sikre det daglige brød i tjenestetiden og siden, hvis man bandt sig for flere år som kapitulant, og bane vej for en karriere i statens tjeneste, var der ingen mangel på velmotiverede frivillige, ligesom den preussiske hær i rækkerne havde et stort antal underofficerer og lavere befalingsmænd, der oparbejdede en høj grad af professionalitet.

Soldatens dagligdag behandles indgående, og man får et godt indtryk af de forhold, som soldaterne levede og kæmpede under i 1849. For den uniformsinteresserede er det irriterende/interessant at vide, at Preussen i 1849 endnu ikke rådede over tilstrækkelig industrikapacitet til at massefremstille uniformer, hvorfor de militære depoter udleverede råmaterialerne til de enkelte regimente, hvis egne skræddere, skoffikkere og håndværkere og ikke mindst soldaterkoner så mod betaling forfærdigede de nødvendige uniformsgenstande, hvorfor den officielle uniform kunne få flere lokale varianter.

Erfaringerne i Baden og Pfalz førte også til, at soldater og befalingsmænd i felten helst bar den flade felthue og lod pikkelhuen blive hjemme, ja ligefrem forlagde den, da de snart erfarede, at pikkelhuen kun ydede begrænset beskyttelse, men til gengæld tiltrak mordlystne souvenirjægere!

Christian Wolff: Der preussische Infanterist im badischen Feldzuge 1849, Heere und Waffen. Bd. 27, Zeughaus Verlag Berlin 2016. 72 sider. 22.95 Euro

Mindeord for Ib Henrik Vilhelm Johansen

Uggeløse Sogn har mistet en af sine gamle kendinge. Ib Henrik Vilhelm Johansen – af alle kendt under sit gamle spejdernavn Don – døde helligtrekongersdag på Hillerød Sygehus efter nogen tids svaghed, 91 år gammel og efter et langt og spændende liv.

Don blev født i Køge, hvor hans far var antikvarboghandler. Og bøger fristede Don. Lige fra barns ben havde danmarkshistorien hans store interesse, og hans viden var særdeles imponerende. Allerede i gymnasietiden deltog han i udgravning af en jættestue i Græse, og ved udgravningen af Hagerup, Hvidernes gamle højborg i Jørlunde, fotograferede han for Slangstrup Historiske Forening.

Don var kendt langt uden for sit bopælsogn, hvor han boede siden 1955. Inden da havde han oplevet mere end de fleste. For eksempel var han med i modstandsbevægelsen under Anden Verdenskrig, og efter krigen rejste han til England som frivillig. Efter en officersuddannelse dér udsendtes han til Indien, hvorfra han vendte hjem med rang af premierløjtnant i 1950.

Tilbage i Danmark blev Don selvstændig i fiskeeksportindustrien. Senere flyttede han til Nymølle, midt i den stolte gamle hvideslægts område. Sammen med sin hustru Margit oprettede han en kennel med Basset Hounds. Og med den stoute natur, hørbare kommandostemme og sit venlige væsen var han overalt både respekteret, ombejlet og afholdt på kurser og hundemarcher i Danmark og Sverige.

Ud over historie var fotografering Dons anden store passion. Både på arbejds- og ferieture blev alle opsøgte seværdigheder behørigt beskrevet og dokumenteret med billeder.

I 1975 begyndte Don at undervise i Slangstrup Ungdomsskole. Først i engelsk, så i foto, stenslibning og meget andet. Og stadig er der elever, som husker tilbage på en lærerig tid her med stor glæde.

Omkring årtusindskiftet deltog han aktivt ved restaureringen og udgravningerne af Uvelse Kirke, og som resultat heraf udgav han i 2003 en lille, men væsentlig bog, ”Egnehistoriske strejftog i Lyngø og Jørlunde Herreder”, der med rette har vundet stor udbredelse.

Don Johansen – han var kendt for sine tinfigurer i korrekt malede uniformer og opstillinger. Privat foto.

Dons militærhistoriske interesse gjorde ham til en glimrende illustratør. Hans tinfigurer er i korrekt malede uniformer og opstillinger kendt viden om, og hans middelalderfigurer med korrekte adelsvåben kendes af alle i Figurina Danica og Dansk Militærhistorisk Selskab.

Overalt hvor han færdedes blev han kendt og værdsat som et imødekomende, venligt, hjælpsomt, vidende og givende menneske, der på enestående vis udstrålede tryghed og højnede en god stemning.

Don blev bisat fra Nr. Herlev Kirke, og ved det efterfølgende mindesamvær på Lyngø Kro var der en af deltagerne, der oplæste følgende helteepos over Don:

Jeg troede, at kæmpeslægten i Nord var uddød med Odin og Thor; men så mødte jeg Don Johansen. Jeg troede, at venskab og inspiration var forbeholdt ungdommens generation, men så mødte jeg Don Johansen. Jeg troede, at mandsmod og ridderlighed var glemte kvaliteter fra svunden tid, men så mødte jeg Don Johansen. Jeg troede, at viden og visdom og pli i danskernes hverdag var ganske forbi, men så mødte jeg Don Johansen. Nu skal vi så ikke se ham mer’, og ingenting er, som det plejer her – vi mistede Don Johansen. En skygge gled ind over livets leg, for Don er borte – desværre; men lur mig, om ikke han nu er på vej til glædesfest hos Vorherre.

Visti Christensen

Den lille korporal

Med Svend Nielsen ved roret blev den ganske aften rigtig vellykket til glæde for såvel medlemmerne som de mange gæster. Svend havde forsynet sig med to centrale indgange til sit detaljerede causeri om den lille korporal, der avancerede til kejser Napoleon I af Frankrig: uddrag af kejserens omfattende brevsamling og præsentation af sin egen store figuropstilling, der viser prøjsernes erobring af kejserens landauer sent på eftermiddagen den 18. juni 1815.

Svend gav os undervejs medrivende eksempler på, hvordan Europas store dirigent svingede sin taktstok ud fra på én og samme tid sit store overblik og sin håndtering af detalje efter detalje. Mange af os har efter skildringen af realiteterne og anekdoterne givetvis fået lyst til at dykke ned i nogle af brevene - enten i den store franske udgivelse eller i nogle af de korte eksempeludgaver på andre sprog.

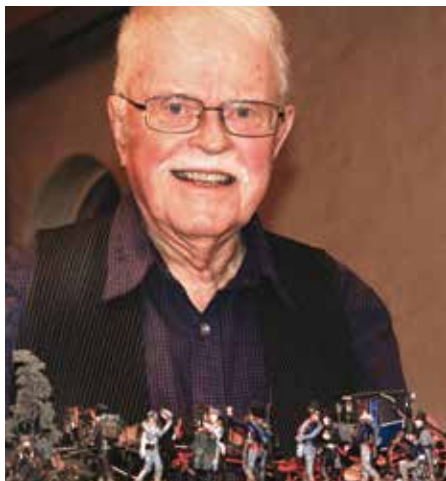

Foto: Finn Hillmose

Svend med sin egen store figur-opstilling, der viser prøjsernes erobring af kejserens landauer.

Det blev tydeligt, hvordan der ligger omhu og forskning til grund for Svends figuropstillinger - også for den medbragte afbildning af episoden fra Waterloo. Sammen med andre relevante genstande fra Frankrig, Italien og St. Helena var den erobrede landauer havnet og indgået i Napoleon Room i Madame Tussauds i London. Imidlertid brændte alle herlighederne den 18. marts 1923, og sidenhen gik kun landauerens vognaksel til Malmaison. Svend kunne vise billeder af landaueren inden dens tilintetgørelse, så de var naturligvis blevet inddraget i opbygningen.

Kilder og modelopbygning - en god fremgangsmåde!
HCW

Årets generalforsamling

**Selskabets
præsident
Hans Chr. Wolter
aflægger beretning.**

**Den nye
bestyrelse:**
Hans Chr. Wolter,
præsident.
Christian Raun.
Steen Jensen.
Aksel Willumsen.
Henrik Denman.
Aleksander Haug.
Kim Andreasen,
suppleant.
Ole Thureholm,
revisor.
Allan Bo Richter,
revisorsuppleant.

Foto: Finn Hillmose

Årets generalforsamling blev afholdt onsdag den 5. april på Rødovregaard, og mødet var dermed et lille jubilæum, for Chakoten – Dansk Militærhistorisk Selskab har nu haft til huse på det smukt beliggende og praktisk indrettede Rødovregaard i fem år.

Ole Thureholm blev valgt til dirigent, og han gav ordet til selskabets præsident, Hans Chr. Wolter, der aflagde den mundtlige beretning, der trak hovedlinjerne op fra den fyldige skriftlige beretning, som man kan læse i Chakoten 2017, nr. 1.

Hans Chr. Wolter omtalte endnu et rundt år, nemlig den kommende fejring af selskabets 75-års jubilæum i 2019. Bestyrelsen er i gang med at lægge planerne for fejringen af jubilæet, og præsidenten var tilfreds med bestyrelsens bestræbelser på at fastholde en solid økonomi for bl.a. at gøre det muligt for alle at deltage i festlighederne omkring jubilæet til overkommelige priser.

Præsidenten fremhævede, at selska-

**Ole Thureholm
styrelsesformand
generalforsamlingen
som dirigent.**

**Kasserer Steen
Jensen, redegjorde
for regnskab og
budget.**

bet endelig har fået mulighed for at få arkivet placeret ét sted. Det blev i 2016 anbragt på en af kommunens skoler efter aftale med Rødovre Kommune, og arkivet ledes af det hidtidige bestyrelsesmedlem, Finn Th. Hansen.

Tidsskriftet

Selskabets tidsskrift udkommer med fire udgaver årligt på hver 28 sider, og præsidenten takkede redaktør Henrik Denman og layouter Finn Hillmose samt andre medlemmer, der bistår som billedredaktører.

Hans Christian Wolter omtalte betydningen af, at tidsskriftet og hjemmesiden spiller sammen, idet der her er tale om to forskellige medier, som har hver deres styrke – hjemmesiden med aktuelle informationer, der hurtigt kan bringes ud til medlemmerne og andre interesserede, og tidsskriftet med flere grundige artikler med et righoldigt illustrationsmateriale.

Selskabets kasserer, Steen Jensen, redegjorde for regnskab og budget. Regnskabet for 2016 viste indtægter på 64.203 kr. og udgifter på 53.319 kr., således at årets resultat blev 10.884 kr.

Kontingentet for 2018 blev fastholdt på 375 kr.

Bestyrelsen havde foreslået to vedtægtsændringer, som blev vedtaget.

Den ene ændring betyder, at bestyrelsen i fremtiden også fremlægger et budget for det kommende år, som generalforsamlingen skal forholde sig til. Den anden ændring indebærer en slankere bestyrelse, idet generalforsamlingen i fremtiden vælger præsidenten, tre-fem bestyrelsesmedlemmer, en suppleant samt revisor og revisorsuppleant.

H.D.

Slaget ved Yser
begyndte den
18. oktober 1914.

Fusiliers de Marine i forsvaret af Diksmuide

Ved medlemsmødet den 3. maj havde aftenens foredragsholder, selskabets mangeårige medlem Niels Blangsted, valgt at underholde de fremmødte medlemmer med sin interesse for tinsoldater og krigsspil og om, hvor galt det kan gå, når man begynder at granske de historiske begivenheder, der ligger bag de mange figurer.

Niels havde for år tilbage erhvervet sig et sæt tinsoldater af en fransk enhed fra 1. verdenskrig - marinesoldater i mørkeblå uniformer. Ved granskning af historien bag viste det sig, at der i forbindelse med den franske generalmobilisering i august 1914 blev oprettet en enhed, der trak sit mandskab fra den franske flåde. Enheden, Brigade de Fusiliers de Marine, var tænkt som en indsatsstyrke på 5-7000 mand, der skulle operere selvstændigt. I den første krigsmåned blev brigaden indsat som støtte for politiet i Paris.

Som krigshandlerne udviklede sig i løbet af efteråret 1914, blev det klart, at franske styrker sammen med det britiske ekspeditionskorps, BEF, måtte indsætte til støtte for de trængte belgiske styrker syd om Antwerpen.

Forsvaret af Diksmuide

Efter at have trukket sig tilbage fra Antwerpen, der blev besat af de tyske

styrker den 9. oktober, indsattes Fusiliers de Marine sammen med andre franske enheder fra bl.a. Marokko og Senegal samt belgiske enheder i forsvaret af Diksmuide. Byen ligger i et udpræget flamsk landskab ved Ijzer-floden (Yser), der er fladt og gennemskåret af afvandingskanaler. Ordren lød, at byen skulle holdes - koste hvad det vil.

Frem til den 15. november holdt de indsatte styrker stand, men under store tab. Diksmuide måtte dog opgives, men en ny frontlinje blev fastholdt på den vestlige bred af Ijzer-floden.

Herefter overgik Fusiliers de Marine igen til flåden, og kun en mindre styrke på knap 800 mand forblev indsat i kamp-handlinger på landjorden.

Ved krigsafslutningen modtog Fusiliers de Marine Æreslegionen, der som en synlig anerkendelse bæres som en rød fangsnor over venstre skulder.

Enheden blev udviklet under 2. Verdenskrig og blev en del af de frie franske styrker, hvor styrken indgik som No. 4 Commando i de britiske Royal Marine Commando-styrker. Den blev indsat bl.a. på D-dagen i operationen om Pegasus Bridge.

Det vart så historien, men Niels havde en ambition om et krigsspil baseret på de gamle figurer. Ved en kort gennemgang illustrerede han, hvorledes han efter adskillige måneders arbejde formåede at udarbejde et grundlag og fik bygget en kampplads med huse og Ijzerfloden. Samt ikke mindst fik opbygget et anvendeligt sæt af soldater bl.a. ved hjælp af Britains-figurer.

Så galt kan de gå, når man får et sæt gamle tin figurer på hånden!

Steen Jensen

Et billede af Fusiliers de Marine, bragt i avisen L'illustration 13. februar 1915.

Mødekalender 2017

Dansk Militærhistorisk Selskab

Alle **onsdagsmøder** åbner kl. 18.15, og de annoncerede programpunkter (foredrag eller andet) starter kl. 19.30. Med mindre andet er angivet, finder medlemsmøderne sted på **Rødovregård, Kirkesvinget 1, Rødovre.**

Lørdag den 17. juni kl. 10-17

Søndag den 18. juni kl. 10-14

Krigshistorisk Festival på Vestvolden i Rødovre

2000 år levende krigshistorie fra jernalderen til Den Kolde Krig. Festivalen organiseres som en tidslinje langs Voldgaden mellem Artillerimagasinet og Ejbybunkereren. Langs tidslinjen opstilles tidstypiske militærlejr eller tilsvarende scenografiske kulisser. De opstillede lejre fungerer som afsæt for de deltagende gruppers formidling af krigshistorien i de forskellige perioder.

Det starter omkring år 0 ved Artillerimagasinet og slutter med Den Kolde Krig ved Bunkereren. Tanken er, at publikum i løbet af dagen bevæger sig op eller ned i tid ad den 1200 meter tidslinje.

Onsdag den 2. august

Hyggemøde

Onsdag den 6. september

Den amerikanske Borgerkrig

Martin Davidsen fortæller om Den amerikanske Borgerkrig.

Søndag den 24. september

Befæstningens Dag

Dansk Militærhistorisk Selskabs 1914-gruppe deltager i aktiviteterne i og ved Artillerimagasinet på Vestvolden for enden af Rødovre Parkvej kl. 10-16 samt på Gladsaxe Fort, Batterivej 54 A+B kl. 11 til 15.

Onsdag den 4. oktober

Brigaden i Sverige 1943-45: Idé, formål og organisation

Ved medlem af Selskabet, Aleksander Haug.

Lørdag den 21. oktober

Besøg ved Gardehusarregimentets Hesteeskadron og Historiske samling

Rundvisning i staldene og briefing om HESK samt besøg og rundvisning ved den historiske samling.

Forfriskning i Casino, hvor John Winter Hansens 54 mm figurer af GHR hesteeskorte er udstillet.

Frokost i Peder Ålborg stuen (3 stk. smørrebrød), betales forud.

Arrangementet starter kl. 10.00 og forventes afsluttet ca. kl. 14.00.

Bindende tilmelding til kassereren senest d. 16. oktober. Koordination af transport og priser vil fremgå af mødekalenderen i septembernummeret.

Foto: Finn Hillmose

Onsdag den 1. november

Hyggemøde og anvisningssalg

Lørdag den 2. december

Selskabets julemøde med årskonkurrence kl. 18.30 på Rødovregård

Årskonkurrencen 2017

Der er følgende 6 kategorier i årskonkurrencen:

- 1) Legetøjsfigurer (alle størrelser).
- 2) Enkeltfigur /rytterfigur op til 65mm (runde – flade).
- 3) Enkeltfigur/rytterfigur over 65mm (runde – flade).
- 4) Figurgrupper/vignetter (max. 4 figurer, alle størrelser, runde og flade).
- 5) Dioramaer og opstillinger.
- 6) Fra det hjemlige skatkammer.

Chakoten

Dansk Militærhistorisk Selskab

Protector

Hans Kongelige Højhed
Prins Joachim

Bestyrelse

Præsident

Hans Chr. Wolter
Viovej 36, 3500 Værløse
Tlf. 4448 4342
wol@newmail.dk

Vicepræsident

Christian Raun

Tlf. 2682 0822
c.raun@webspeed.dk

Kasserer, indmeldelse og adresseændringer

Otto Steen Jensen
Tlf. 4825 1883
chakoten.kasserer@gmail.com

Anvisningssalg

Aksel Willumsen

Tlf. 2618 2177
aksel@corfitz.com

Selskabets hjemmeside

www.chakoten.dk

Facebook - Chakoten - Dansk Militærhistorisk Selskab

<https://www.facebook.com/dkmhs/>

Tidsskriftet Chakoten

Tidsskriftet udkommer 4 gange årligt og udgives af Dansk Militærhistorisk Selskab

Redaktion

Ansvarshavende redaktør

Henrik Denman
Skovbovængets Allé 28
4000 Roskilde
Tlf. 2294 1956
henrik.denman@mail.dk

Art Director

Billedbehandler

Finn Hillmose
hillmose@mail.dk

Abonnement

Når man melder sig ind i Selskabet, er abonnement inkluderet. Kontingent for 2017 er kr. 375,00

Bank reg. nr. 1551 konto 655-4873

CVR-nr. 31148448

Tryk

Rosendahls A/S
6715 Esbjerg N

CHAKOTEN
ISSN 0901-4799

Du kan læse mødeprogrammet for Dansk Militaria Forening på Chakotens hjemmeside www.chakoten.dk

Figurer fra årskonkurrencen

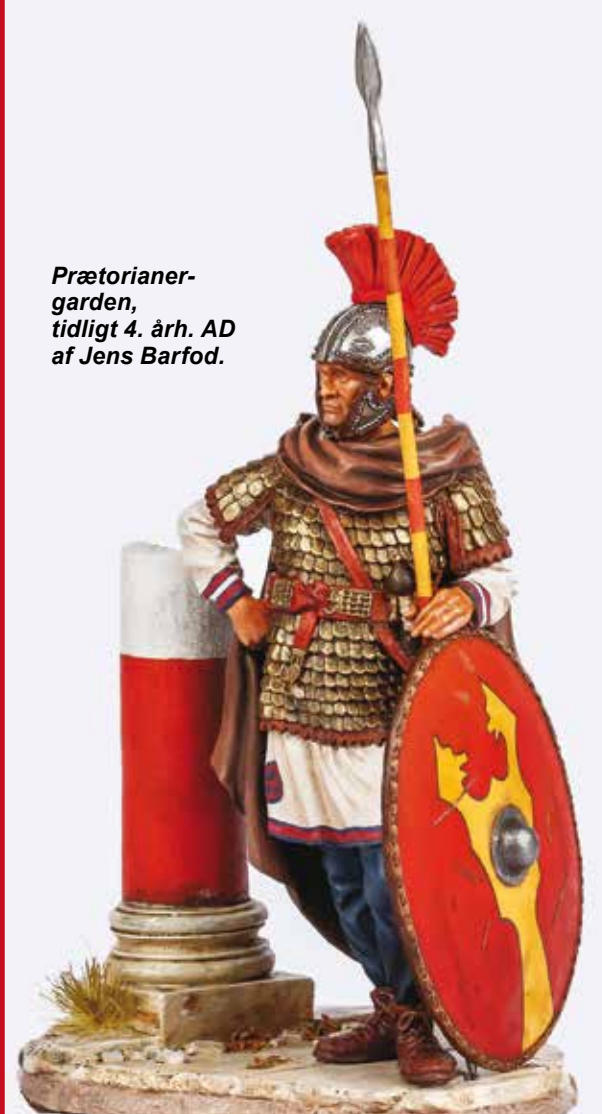
Isidste udgave af Chakoten viste vi de figurer, som havde vundet præmier ved Chakotens årskonkurrence i december 2016.

Der var imidlertid mange andre figurer udstillet i de kategorier, som årskonkurrencen omfatter: Legetøjsfigurer, Figurer under 65 mm, Figurer over 65 mm, Figurgrupper, Dioramaer og Det Hjemlige Skatkammer, og vi vil ikke snyde læserne for at få mulighed for at kigge nærmere på andre af de mange fine figurer.

Derfor vil vi på bagsiden i denne og kommende udgaver af Chakoten vise flere af de figurer og dioramaer, som blev udstillet, studeret, beundret og vurderet på julemødet i Rødovregaard. *H.D.*

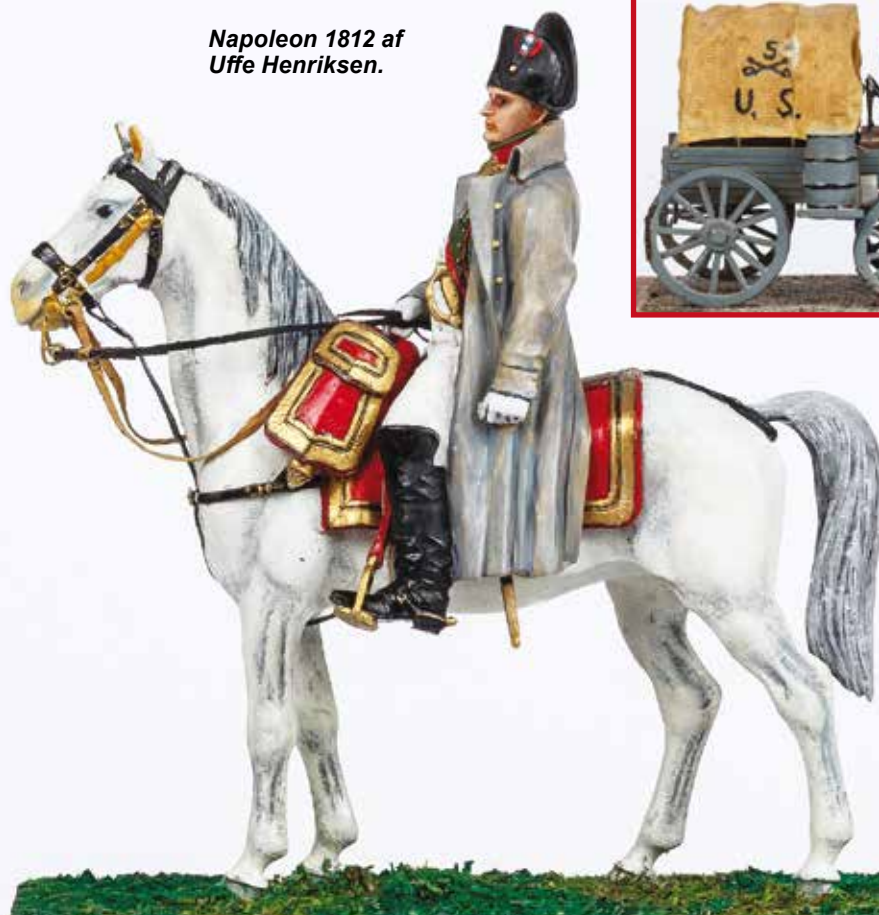
Russisk grenader 1706 af Uffe Henriksen.

Prætorianergarden, tidligt 4. årh. AD af Jens Barfod.

General Beauharnais, vicekonge af Italien og Napoleons svigersøn af Jens Barfod.

Napoleon 1812 af Uffe Henriksen.

Nordstatsoldater af Christian Lygum.

Gardehusar Danmark 1935 af Niels Blangsted.

Fotos: John Ehbrecht